

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SPORDA PSİKOSOSYAL ALANLAR ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TAKIM SPORLARINDA AKRAN, ANTRENÖR
MOTİVASYONEL İKLİMİNİN SPORA BAĞLILIK İLE
İLİŞKİSİ**

Eda İNCEOĞLU AYAZ

**Kasım 2024
DENİZLİ**

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TAKIM SPORLARINDA AKRAN, ANTRENÖR MOTİVASYONEL
İKLİMİNİN SPORA BAĞLILIK İLE İLİŞKİSİ

SPORDA PSİKOSOSYAL ALANLAR ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eda İNCEOĞLU AYAZ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Yeliz İLGAR DOĞAN

Denizli, 2024

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

Öğrenci Adı Soyadı: Eda İNCEOĞLU AYAZ

İmza :

ÖZET

TAKIM SPORLARINDA AKRAN, ANTRENÖR MOTİVASYONEL İKLİMİNİN SPORA BAĞLILIK İLE İLİŞKİSİ

Eda İNCEOĞLU AYAZ

Yüksek Lisans Tezi, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Yeliz İLGAR DOĞAN

Kasım 2024, 90 Sayfa

Araştırma takım sporları yapan sporcuların akran, antrenör motivasyonel iklim düzeylerinin spora bağlılığı yordayıcı etkisi ve ilişkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Ayrıca sporcuların akran, antrenör motivasyonel iklim algısı ve spora bağlılıkları cinsiyet ve spor yapma yılına göre incelenmiştir. Çalışmaya 191 kadın ($X_{yaş}=14,59$), 211 erkek ($X_{yaş}=15,33$) toplamda 402 sporcu katılmıştır. Katılımcıların 173'ü Voleybol, 122'si Futbol, 89'u Basketbol, 10'u Hentbol, 8'i Futsal, sporcusudur. Çalışmada veri toplama aracı olarak Akran Motivasyonel İklim Ölçeği (AMİÖ), Antrenör Motivasyonel İklim Ölçeği (AMİÖ-2) ve Spora Bağlılık Ölçeği (SBÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizinde Pearson korelasyon, regresyon, T-testi ve Anova istatistiksel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirme sonuçlarına göre akran ve antrenör motivasyonel iklimlerinin hem görev hem ego yönelimi boyutları arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Akran ve antrenör motivasyonel iklimi görev yönelimi ile spora bağlılık boyutları arasında pozitif yönde zayıf ilişki saptanmıştır. Akran motivasyonel iklimi ego yönelimi ile spora bağlılık güven ve coşku boyutları arasında, antrenör motivasyonel iklimi adanmışlık ve coşku boyutları arasında negatif yönde çok zayıf ilişki saptanmıştır. Akran, antrenör motivasyonel iklimi görev yönelimi alt boyutlarının spora bağlılığın güven ($R=0,114$) ve coşku ($R=0,173$) boyutları üzerinde yordayıcı etkisi olduğu, akran, antrenör görev yönelimleri ile antrenör ego yönelimi alt boyutlarının spora bağlılığın adanmışlık ($R=0,167$) boyutu üzerinde yordayıcı etkisi olduğu, antrenör motivasyonel iklimi görev yönelimi alt boyutunun spora bağlılığın dinçlik ($R=0,173$) boyutu üzerinde yordayıcı etkisi olduğu saptanmıştır. Katılımcıların akran motivasyonel iklimi görev ve ego yönelimi algısının cinsiyete göre farklılaşmadığı, antrenör motivasyonel iklimi ego yönelimi, adaletsiz takdir, takım içi rekabet algı düzeylerinin kadınlara göre erkeklerde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Akran ve antrenör motivasyonel iklimi algısı, spora bağlılık düzeyi ile spor yapma yılı arasında ise antrenör motivasyonel ikliminin önemli rol ve çaba alt boyutları hariç pozitif yönde zayıf ilişki saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akran; Antrenör; Motivasyonel İklim; Spora Bağlılık; Takım Sporları.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN PEER AND COACH MOTIVATIONAL CLIMATE AND COMMITMENT TO SPORTS IN TEAM SPORTS

INCEOGLU AYAZ, Eda

Master Thesis, Department of Psychosocial Areas in Sports

Supervisor: Assoc. Dr. Yeliz İLGAR DOĞAN (PhD)

November 2024, 90 Pages

The aim of the research is to examine the predictive effect and relationship of peer and coach motivational climate levels on the sport commitment levels of athletes participating in team sports. Additionally, the study investigates these factors based on the athletes' years of participation in sports and gender. The study includes a total of 402 participants, consisting of 191 female ($X_{age}=14.59$) and 211 men ($X_{age}=15.33$) and 211 male athletes. Among the participants, 173 are volleyball players, 122 are football players, 89 are basketball players, 10 are handball players. The data collection instruments used in the study are the Peer Motivational Climate Scale (PMCS), the Coach Motivational Climate Scale (CMCS-2), and the Sport Commitment Scale (SCS). The data were analyzed using Pearson correlation tests, regression, T-tests and ANOVA statistical analysis methods. According to the results of the statistical evaluation, a moderate positive and significant relationship was found between both the task and ego orientation dimensions of peer and coach motivational climates. A weak positive relationship was found between peer and coach motivational climate, task orientation and sport commitment dimensions. A very weak negative relationship was found between peer motivational climate ego orientation and sport commitment, confidence and enthusiasm dimensions, and between coach motivational climate dedication and enthusiasm dimensions. Peer and coach motivational climate task orientation sub-dimensions have a predictive effect on the confidence ($R=0.114$) and enthusiasm ($R=0.173$) dimensions of sports commitment, and peer and coach task orientations and coach ego orientation sub-dimensions have a predictive effect on the dedication ($R=0.167$) dimension of sports commitment. It was determined that the sub-dimension of coach motivational climate task orientation had a predictive effect on the vigor ($R=0.173$) dimension of commitment to sports. It was determined that the participants' perception of peer motivational climate task and ego orientation did not differ according to gender, and the perception levels of coach motivational climate ego orientation, unfair appreciation, and intra-team competition were higher in men than in women. A weak positive relationship was found between the perception of peer and coach motivational climate, level of commitment to sport and years of sporting except for the important role and effort sub-dimensions of coach motivational climate.

Keywords: Peer; Coach; Motivational Climate; Commitment to Sport; Team Sports.

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanması sürecinde katkıda bulunan, destek veren ve yanımda olan birçok değerli insanın desteğini almanın mutluluğunu ve minnettarlığını ifade etmek isterim. Öncelikle, tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Yeliz İLGAR DOĞAN'a tez konumun belirlenmesinden sonuçlanmasına kadar geçen sürede gösterdiği sabır, yönlendirme ve değerli katkıları için içten teşekkürlerimi sunarım. Kendisi her aşamada yol gösterici olarak yanımda bulunmuş ve tezimin şekillenmesinde büyük rol oynamıştır. Danışmanımla birlikte çalışmama katkıda bulunan, kıymetli bilgilerini esirgemeyen Doç. Dr. Özgür MÜLAZIMOĞLU BALLI ve Doç. Dr. Arda ÖZTÜRK hocalarıma da teşekkür ederim.

Ayrıca, tez jürimde yer alan Doç. Dr. Eylem GENCER hocama tezimdaki eleştiri ve önerileri ile çalışmama değer kattıkları için teşekkür ederim.

Bu süreçte manevi destekleriyle her aşamada sabırlı bir şekilde yanımda olan ve her konuda beni cesaretlendiren kıymetli eşime teşekkür ediyorum.

Maddi manevi her konuda yanımda olan sevgili annem ve babama, eğitim hayatım boyunca gösterdikleri sabır ve anlayışları için minnettarım.

Son olarak, tez yazım sürecinde bilgisini esirgemeyen, moral ve motivasyon sağlayan tüm arkadaşlarıma ve meslektaşlarıma teşekkür ederim. Bu tezde emeği geçen herkese sonsuz teşekkürlerimle...

Eda İNCEOĞLU AYAZ

Kasım, 2024

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER	ix
TABLolar	x
SİMGELER VE KISALTMALAR	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Amaçlar	5
2. KURAMSAL BİLGİLER VE LİTERATÜR TARAMASI	7
2.1. Motivasyon Kavramı.....	7
2.1.1. Motivasyon türleri	8
2.2. Spor Ortamında Motivasyon ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar	9
2.2.1. Başarı hedefi teorisi.....	10
2.2.2. Hedef yönelim teorisi (Achievement Goal Theory- AGT).....	10
2.2.3. Öz belirleme teorisi (Self-Determination Theory-SDT)	12
2.3. Motivasyonel İklim Kavramı	12
2.4. Spor Ortamında Motivasyonel İklim Araştırmaları	14
2.5. Spora Bağlılık Kavramı.....	18
2.6. Spora Bağlılık Araştırmaları	20
2.7. Motivasyonel İklim ve Spora Bağlılık Araştırmaları	22
2.8. Hipotezler	24
4. GEREÇ VE YÖNTEMLER	25
3.1. Araştırmanın Modeli	25
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	25
3.3. Veri Toplama Araçları	27
3.3.1. Kişisel bilgi formu	28
3.3.2. Algılanan motivasyonel iklim ölçeği (Perceived Motivational Climate-PMCSQ)	28
3.3.3. Akranın yarattığı motivasyonel iklim ölçeği-AYMİÖ (Peer Created Motivational Climate Questionnaire – PeerMCSQ).....	29
3.3.4. Sporcu bağlılık ölçeği (SBÖ)	29
3.4. Veri Toplama Yöntemi	30
3.5. İstatiksel Analiz.....	31
4. BULGULAR	33
4.1. Birinci Hipoteze Ait Bulgular	34

4.2. İkinci Hipoteze Ait Bulgular	37
4.3. Üçüncü Hipoteze Ait Bulgular	43
4.4. Dördüncü Hipoteze Ait Bulgular	45
5. TARTIŞMA	48
6. SONUÇ.....	57
7. KAYNAKLAR	61
8. ÖZGEÇMİŞ.....	69

EKLER

- Ek-1. Etik kurul kararı
- Ek-2. Ölçek izinleri
- Ek-3. Akranın yarattığı motivasyonel iklim ölçeği-AYMİÖ
- Ek-4. Algılanan motivasyonel iklim ölçeği-AMİÖ-2
- Ek-5. Sporcu bağlılık ölçeği

ŞEKİLLER

	Sayfa
Şekil 2.1. Spora bağılık modeli.....	19

TABLOLAR

	Sayfa
Tablo 3.1. Demografik bilgiler.....	26
Tablo 3.2. Katılımcıların cinsiyetlerine göre yaş, spor yaşı, spor yılı, antrenman gün sayısı, günlük antrenman süresi, antrenörle birlikte geçirilen yıl ve takımla geçirilen yıl ile ilgili tanımlayıcı istatistikler.	27
Tablo 3.3. Ölçekler ve alt boyutları tablosu.	30
Tablo 4.1. Araştırma ölçeklerine dair betimleyici istatistikler.	33
Tablo 4.2. Korelasyon analizi tablosu.	35
Tablo 4.3. Akranların ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev ve ego yönelimlerinin spora bağlılık güven alt boyutu üzerindeki etkisi (Çoklu regresyon analizi tablosu).	37
Tablo 4.4. Akranların ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev ve ego yönelimlerinin spora bağlılık adanmışlık alt boyutu üzerindeki etkisi (Çoklu regresyon analizi tablosu).	39
Tablo 4.5. Akranların ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev ve ego yönelimlerinin spora bağlılık dinçlik alt boyutu üzerindeki etkisi (Çoklu regresyon analizi tablosu).	40
Tablo 4.6. Akranların ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev ve ego yönelimlerinin spora bağlılık coşku alt boyutu üzerindeki etkisi (Çoklu regresyon analizi tablosu).	41
Tablo 4.7. Akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ölçeğinden alınan puanların cinsiyete göre T-Testi sonuçları.	43
Tablo 4.8. Antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ölçeğinden alınan puanların cinsiyete göre T-Testi sonuçları.	44
Tablo 4.9. Spora bağlılık ölçeğinden alınan alt boyut puanlarının cinsiyete göre T-Testi sonuçları.	44
Tablo 4.10. Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ile spor yapma yılı arasındaki ilişkiyi gösteren Pearson Korelasyon Analizi sonuçları.	45
Tablo 4.11. Takım sporcularında, antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ile spor yapma yılı arasındaki ilişkiyi gösteren Pearson Korelasyon Analizi sonuçları.	46
Tablo 4.12. Takım sporcularında spora bağlılık ile spor yapma yılı arasındaki ilişkiyi gösteren Pearson Korelasyon Analizi sonuçları.	46

SİMGELER VE KISALTMALAR

AMİÖ	Akran Motivasyonel İklim Ölçeği
AMİÖ-2	Antrenör Motivasyonel İklim Ölçeği
KBF	Kişisel Bilgi Formu
Max	Maksimum
Min	Minimum
N	Örneklemden denek sayısı
Ort	Ortalama
P	Anlamlılık düzeyi
SBO1	Spora Bağlılık Ölçeği
SB	Spora Bağlılık
Sd	Serbestlik derecesi
SS	Standart sapma
$\bar{X}$	Ortalama değer
%	Yüzde

1. GİRİŞ

Sporcular sporda mükemmellik arayışlarında birçok büyük zorlukla karşı karşıyadır. Zirve performansına giden yolda diğer tüm etkenlerin yanı sıra sayısız saatlik eğitim, yaralanmalar için rehabilitasyon, rekabet stresi ve kaygısı ve yenilginin acısı gibi zorluklarla karşı karşıya kalırlar. Bu zorlukların üstesinden gelmek yalnızca fiziksel dayanıklılık ve yetenek değil, aynı zamanda psikolojik güç de gerektirir. Bu nedenle elit sporcular ve antrenörler açısından sporda motivasyon önemli bir konudur (Vallerand ve Losier, 1999).

Motivasyon, isteklilik ve irade ile karakterize edilen davranışın altında yatan sebepleri ifade eden kavramdır (Lai, 2011). Motivasyon genel olarak bireyleri bir şey yapmaya veya yapmamaya iten özellik olarak tanımlanır. Davranışın kendinden kaynaklanma derecesi açısından farklılık gösteren farklı motivasyon türleri bulunmaktadır. İçsel motivasyon, bir aktiviteye kendi iyiliği için, ona katılmaktan elde edilen haz ve tatmin için katılmayı ifade eder. Dışsal motivasyon, bir aktiviteye aktivitenin içsel niteliklerinden ziyade araçsal nedenlerle katılmayı ifade eder (Guay ve ark., 2011).

Araştırmacılar, uzun zamandır bireyleri gönüllü fiziksel aktivite ya da rekabetçi spora katılmaya veya alternatif olarak bırakmaya motive eden şeyin ne olduğuyla ilgilenmektedirler (Haugen ve ark., 2020). Sporcular iki ana motivasyon türünden motive olabilmektedir. Bir yandan, içsel olarak motive olabilirler yani spor aktivitelerine zevk ve eğlence için katılabilirler. Öte yandan, dışsal motivasyon gösterebilirler. Örneğin kupalar gibi maddi, prestij gibi sosyal, ödüller gibi somut faydalar elde etmek veya cezadan kaçınmak için spora katılabilirler. Sporcuların davranışlarının altında yatan motivasyon türü kısmen spor ortamında bulunan çeşitli sosyal faktörler tarafından belirlenmektedir (Vallerand ve Losier, 1999).

Sporcuların spora katılımlarını sürdürme veya bırakma kararlarını etkileyen birçok faktör vardır ve bu olguyu çerçevelemek için çeşitli yaklaşımlar uygulanmıştır. Önceki çalışmalar, genç sporcuların motivasyonunu ve spordaki bağlılığı ve devamlılığını etkileyen sosyal-bağlamsal faktörlerin (örneğin, antrenörlük stili ve takım iklimi) rolünü incelemiştir. Spora bağlılıkla ilgili yapılan araştırmalarda Başarı Hedefi Teorisi (achievement goal theory-AGT) ve Öz Belirleme Teorisi'nin (self-determination theory-SDT) benimsendiği görülmektedir. Başarı Hedefi Teorisi sporcuların spora yeteneklerini gösterme ve başarılı olma amacıyla katıldıkları fikrine dayanır. Sporcuların sporda yetenek ve başarıyı nasıl anladıkları kişiden kişiye farklılaşabilir. AGT, genç sporcuların spor bağlamında yetenek ve başarıyı nasıl algıladıklarını değerlendirmek için görev yönelimi ve ego yönelimi olarak adlandırılan iki başarı hedefinden söz eder (Rottensteiner ve ark., 2015).

Öz belirleme (Self determinasyon) Teorisi Türkçe literatürde “Hür İrade Kuramı” (Yıldız ve ark., 2019) ya da “Kendini Belirleme Kuramı” (Yıldırım ve ark., 2022) olarak da yer alan Öz Belirleme Teorisi ise içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk olarak adlandırılan üç motivasyon biçimini tanımlayan bir insan motivasyonu teorisidir (Rottensteiner ve ark., 2015). Bu kuramın bakış açısıyla yapılan çalışmalarda kuramın sporda motivasyonun anlaşılmasına ve desteklenmesine uygun olduğu düşünülmektedir (Yıldız ve ark., 2019). Eğitim alanında uzun bir süredir başarıyla uygulanmasına rağmen öz belirleme teorisine dayalı çalışmaların okul beden eğitimi bağlamında ve sporda ortaya çıkması yavaş olsa da (Standage ve ark., 2005) 1980'lerin başından günümüze öz belirleme konuları üzerine yapılan araştırmalar önemli ölçüde artmıştır. Spora özgü çalışmalar motivasyonun uzun süreli spora katılımı yordadığını göstermiştir (Pelletier ve ark., 2001).

Motivasyonel iklim ise kulüp veya takımdaki genel ortam ve sporculara yansıyan mesajı ifade etmektedir (Gencer, 2021). Sporcu üzerindeki spor ortamının etkisidir (Toros, 2002). İyi bir motivasyonel iklim, sporcuların daha fazla çaba harcamalarını ve potansiyellerini daha iyi kullanmalarını sağlar. Sporcular ve antrenörler arasındaki iletişim olumlu ve açık olur. Başarı için gerekli talimatlar ve geribildirimler daha iyi iletilir. Takım sporlarında motivasyonel iklim, takımın başarısı için kritik bir faktördür (Durdubaş, 2013).

Takım sporları, bireylerin birlikte çalışma, koordinasyon ve iletişim becerilerini geliştirmelerine olanak tanıyan spor etkinlikleridir. Genellikle belirli kurallara ve oyun

formatlarına dayanır ve geniş bir takım oyuncu kadrosunu içerir. Takım sporları, bireyler arasında güçlü sosyal bağlar kurma fırsatı sunar. Bu sporlar, takım çalışmasını vurgular ve oyuncular arasında birlikte başarıya ulaşma duygusunu pekiştirir. Dünya çapında birçok farklı takım sporu bulunmakla birlikte futbol, basketbol, voleybol, hentbol, rugby, hokey vb. takım sporlarına birkaç örnektir (Şahin, 2012).

İyi bir motivasyonel iklim, sporcuların daha fazla çaba harcamalarını ve takımın hedeflerine ulaşmasını destekler. Takım üyelerinin birlikte çalışma isteğini ve takım ruhunu artırır. Sporcuların birbirleriyle uyum içinde oynamalarını, sporcuların ortak hedeflere odaklanmalarını ve takımın başarısı için birlikte çalışmalarını teşvik eder. Sporcular, motivasyonel bir iklimde daha fazla sorumluluk alır ve takımlarının başarısı için daha fazla katkıda bulunurlar. Takımın başarısını ön planda tutmak, sporcuların motivasyonunu artırır. Takımın genel performansı artar. Takım içindeki rekabet, sporcuların daha fazla çaba harcamasına ve kendilerini geliştirmelerine neden olabilir. Ancak, bu rekabetin sağlıklı ve olumlu olması önemlidir. Motivasyonel bir iklim, sporcuların spora ve takıma uzun vadeli bağlılığını teşvik eder. Bu nedenle, antrenörlerin ve yöneticilerin iyi bir iklim oluşturmaya özel önem vermeleri önemlidir (Durdubaş, 2013).

Sporda motivasyonel iklim, sporcuların istekli, kendilerini geliştirmeye odaklı ve başarıya motive olmalarını teşvik etmek için oluşturulan bir ortamdır. Bu iklimi oluşturmak için antrenörler, ebeveynler ve sporcular birlikte çalışır (Aydın, 2019). Takım kaptanları veya antrenörler, takım üyelerini motive etmek ve yönlendirmede önemli bir rol oynar. İyi bir liderlik, takımın motivasyonunu, antrenörlerin ve takım arkadaşlarının olumlu geribildirim vermesi ise sporcuların motivasyonunu artırır. Başarıları vurgulamak ve gelişim için destek sağlamak önemlidir. Zorluklar, sporcuların gelişimini teşvik edebilir. Spor, eğlence ve heyecanın bir parçası olmalıdır. Takım üyelerinin sporu keyif olarak yapmaları motivasyonlarını artırır. (Terlemez, 2019).

Takım içindeki rekabet, sporcuların daha fazla çaba harcamasına ve kendilerini geliştirmelerine neden olabilir. Ancak, bu rekabetin sağlıklı, olumlu ve adil olması önemlidir. Takım sporlarında motivasyonel iklimin önemi oldukça büyüktür çünkü bu iklim, takımın başarısını büyük ölçüde etkileyebilir (Aydemir ve ark., 2024).

Spor araştırmalarında motivasyon iklimi terimi geleneksel olarak antrenör, beden eğitimi öğretmeni veya ebeveyn etkisi açısından incelenmiştir. Algılanan motivasyonel

iklim antrenör tarafından oluşturulan motivasyonel iklimdir. Genel spor psikolojisi literatüründe önemli bir yer tutan motivasyonel iklim antrenöre bağlı olarak çeşitli bakımlardan (başarı, hedef yönelimi gibi) sporcuları etkiler (Çalışkan, 2001). Antrenör, sporcularla sürekli birlikte olan, onları tanıyan ve ihtiyaçlarını karşılayan, sporcuların performansını artırarak başarılı olması için çalışan, takımının başarılı olması için stratejiler planlayan, geliştiren, hedefe ulaşmak için yöntemler geliştiren, sporcuların psikolojik, fizyolojik, zihinsel, fiziksel ve sosyal becerilerinin gelişmesine katkıda bulunan konusunda eğitim almış bireylerdir. İyi bir antrenör yalnızca teknik bilgilere sahip olan değil yanı sıra sporcularını nasıl motive edeceğini, onların motivelerini bilen kişidir. (Sunay ve Saracaloğlu, 2003).

Motivasyonel iklim yalnızca antrenörler tarafından oluşturulmaz, spor ortamında akranlar tarafından da oluşturulan motivasyonel iklim bulunmaktadır. Yetişkinlerin yanı sıra akranlar da belirli bir motivasyon iklimi yaratarak genç sporcuların spora katılım motivasyonunu etkileyebilir (Akıncı Özduurulmuş, 2022). Genç sporcuların spor katılımının kalitesinin belirleyicileri düşünüldüğünde akranların potansiyel etkisinin ihmal edilmemesi önemlidir. Katılım motivasyonu araştırmaları takım arkadaşlarıyla bağ kurmanın ve akranlarla olumlu sosyal ilişkiler geliştirmenin, çocukların ve ergenlerin spora olan ilgisinin ve katılım sırasında yaşadıkları deneyimlerin kalitesinin altında yatan temel nedenler olduğunu göstermektedir. Yakın zamanda ebeveynler, antrenör ve beden eğitimi öğretmeni ile sporda genel sosyal psikolojik araştırmalarda akran ilişkilerine yönelik artan bir akademik ilgi olduğu görülmektedir (Vazou ve ark., 2006). Ames (1992) motivasyonel iklimde iki tür önermektedir. Sosyal karşılaştırmayı teşvik eden ve normatif yeteneği vurgulayan, egoyu içeren (veya performansı) bir motivasyon iklimi ve çabayı teşvik eden ve görev ustalığını ve bireyselliği ödüllendiren, görevi içeren (veya ustalığı) bir motivasyon iklimi. Çalışmalar yüksek görev yöneliminin yüksek ego yönelimine kıyasla gençlik sporunda daha olumlu sonuçlarla karşılaşıldığını göstermiştir (Vazou ve ark., 2006).

Bireylerin spora sürekli katılımını sağlayan psikolojik faktörleri açıklamak için spora bağlılık kavramı ortaya çıkmıştır (Scanlan ark., 2016). Bu psikolojik faktörler, sporcuları yaptıkları spora bağlayan motivasyonu belirtir. Spora bağlılık kavramı, spora katılımı sağlayan güdülerin anlaşılmasını sağlar (Berki ark., 2020). Scanlan ve arkadaşları (2016), farklı kuramlardan yararlanarak, spora bağlılığı artıran ya da azaltan

yordayıcılardan (spordan zevk alma, katılım fırsatları, kişisel yatırımlar, sosyal kısıtlamalar ve katılım alternatifleri) oluşan spora bağlılık modelini oluşturmuştur.

Sporda bağlılık ile ilgili süreçlerin spor bilimi kapsamında spor psikolojisi, sporcu gelişimi, antrenman planlaması ve antrenman sürekliliği gibi konularla ilgili olduğu düşünülmektedir. Ericsson ve ark., (1993) yetkinlik ve bağlılık gelişimi için uzun süreli, bilinçli pratik yapmanın önemi vurgulamaktadır.

Elit sporcular ve antrenörler açısından spora bağlılık ve sporda motivasyonun önemli bir konu olduğunu literatürde yapılan birçok çalışma ortaya koymuştur. Motivasyonel iklim hem yabancı hem Türkçe literatürde fazlasıyla kapsamlı ve birçok değişkenle ele alınmış bir konudur. Yalnızca spor alanında çalışılmamış, sağlık, iş sektörü, eğitim sektörü gibi birçok alanda ilişkiler ve etkileri ele alınmıştır. Motivasyon alanında yapılan çalışmalarda geçerliliği genelde kabul edilen ve birçok araştırma ile saptanan maddi/manevi motivasyon araçlarının; ekonomik araçlar, psiko-sosyal araçlar ve örgütsel/yönetimsel araçlar olarak incelendiği görülmektedir (Kılıç, 2012). Spor bilimleri alanında da yaşam doyumu, performansa etkisi, motivasyonda cinsiyet, akademik kariyere etkileri gibi birçok çalışma bulunmaktadır.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde gerek antrenör gerekse akran tarafından oluşturulan motivasyonel iklimle ilgili çalışmalar bulunmaktadır. Literatürdeki bilgilerin çoğunluğu motivasyonel iklim ve spora bağlılığın yakından ilişkisi olduğunu bizlere göstermektedir.

1.1. Amaçlar

Literatür incelendiğinde bu motivasyonel iklimlerin spora bağlılık üzerindeki etkilerinin ayrı ayrı ele alındığı araştırmalar görülmekle birlikte her iki motivasyonel iklimin birlikte ele alınarak genç takım sporcularında spora bağlılık üzerindeki etkisini inceleyen çalışma sayısının çok az olduğu görülmüştür. Bu nedenle konu daha derinlemesine incelenmek istenmiştir.

Bu çalışmanın sonuçlarından elde edilecek bilgiler dahilinde, takım sporlarında düzenli olarak antrenman yapan ve müsabakalara katılan 14-16 yaş arası sporcuların

antrenörler ve spor ortamında çalışan diğer uzmanların çalışma sonuçlarından yararlanarak antrenmanlarındaki iklimi, sporcularına ilişkin uygun tutum ve davranışlarını gözden geçirmelerine olanak sağlayabilecektir. Bu araştırma aracılığı ile bu alandaki çalışmaların artmasına katkı sağlayacağı, çalışmanın sonuçlarına göre; takım sporcularının bağlılık etkilerinin iyileştirilebileceği düşünülmektedir.

Buna göre çalışma 14-16 takım sporcularının akran ve antrenör motivasyonel ikliminin spora bağlılıkla ilişkisini, değişkenler arasındaki etkileri araştırmak amacıyla ele alınmıştır.

2. KURAMSAL BİLGİLER VE LİTERATÜR TARAMASI

Motivasyon konusunun önemi son yıllarda giderek artmaktadır. Bu kavram, davranışsal yönetim teorilerinin geliştiği 1930'lu yıllardan itibaren önem kazanmıştır. Literatürde yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde 1990'lı yıllardan itibaren motivasyon alanında yapılan çalışmaların sayısında artış olduğu özellikle 2000'li yıllardan sonra da artarak devam ettiği görülmektedir (Başaran, 2019).

2.1. Motivasyon Kavramı

Motivasyon, hayatın her alanında önemli bir olgudur ve uzun yıllar boyunca çeşitli çalışmalar, farklı tanımlar yapılmıştır (Çalık, 2024). Motivasyonun temelinde bir şeyleri yapmak için gereken “güdü” kavramı yer almaktadır. Motivasyon, Latince *movere*, hareket etme kökünden gelen harekete getirme, harekete sevk etme, harekete yöneltici içsel güç, isteklendirme, güdüleme olarak tanımlanmıştır (Başaran, 2019; Koçel, 2011). Motivasyon, davranışın gücü ve yönüyle birlikte insanların belirli şekillerde davranmalarını etkileyen faktörlerle ilgilidir. Motivasyon terimi genelde bireylerin sahip olduğu hedefler ve hedeflerini nasıl seçtikleriyle ilgilidir. Motivasyonun temel bileşenleri, yön (harekete geçiren/karar verme), çaba (hareketi sağlayan/kararın gücü) ve ısrardır (hareketi devam ettiren/kararda süreklilik) (Başaran, 2019). Literatürde bugüne kadar yapılan çalışmalara bakıldığında daha çok sosyal bilimler ve yönetim bilimleri alanında çalışıldığı görülen “motivasyon” konusunun genelde örgütsel davranış literatürü kapsamında yer aldığı görülmektedir.

Spor motivasyonu kavramı ise bireylerin spor yapmalarını, amaçlarına ulaşmak için çaba göstermelerini sağlayan ve sürdüren içsel bir faktördür. Sporcuların ve

antrenörlerin motivasyonu, performansı etkileyen bir değişken olarak gördüklerini ve önem verdiklerini ifade etmeleri bu konunun literatürde ilgi görmesine neden olmuştur (Coppens ve ark., 2021). Bu yönüyle spor psikolojisinde ön plana çıkan psikolojik süreçlerden en önemlisi motivasyondur (Demir, 2022).

2.1.1. Motivasyon türleri

Kişilerin motivasyonunu kavrayabilmek için hem o bireyi hem de içinde bulunduğu durumu, ayrıca bu ikisi arasındaki etkileşimi anlamak büyük önem taşır. Herzberg'in motivasyonu içsel ve dışsal olarak ayırmıştır, hem kavramsal olarak konuya netlik kazandırmıştır. 1959 yılında Herzberg, Mausner ve Snyderman, motivasyonun iki faktörlü modelini yayınladılar ve Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinden etkilenen motivasyon türlerini geliştirdiler (Alshmemri ve ark., 2017). Bu noktada motivasyonun iki temel unsuru olan içsel ve dışsal motivasyona daha detaylı incelemek gerekir.

İçsel Motivasyon: İçsel motivasyon, insanların davranışlarını etkileyen hedeflerin ve görevlerin yerine getirilmesiyle kendiliğinden oluşan faktörlerden kaynaklanabilir. Dış teşviklerden etkilenmemektedir. Bireyler yaptıkları işin önemli, ilginç ve zorlayıcı olduğunu hissettiklerinde, yetenek ve becerilerini kullanabilecekleri ve geliştirebilecekleri makul bir özerklik içerisinde hareket etme, ilerleme ve başarıma fırsatı sunulduğunda işin kendisi motivasyon unsuru olabilmektedir (Başaran, 2019).

İçsel motivasyon (IM), bir aktiviteye sadece aktiviteyi yapmış olmaktan elde edilen haz ve tatmin duygusu için katılmayı ifade eder (Pelletier, 1995). Birey içsel olarak motive olduğunda, ödüller ya da dışsal kısıtlamalar olmadan davranışı gönüllü olarak gerçekleştirebilir. Yaptıkları spor hakkında bireyler daha fazla şey öğrenmeyi ilginç ve tatmin edici buldukları için antrenmana giderken sürekli olarak kendilerini aşmaya çalışırlar ve bu haz için spor yapan sporcular, sporlarına karşı içsel olarak motive olmuş olarak kabul edilir. Deci ve Ryan, içsel motivasyonun yeterlilik ve öz belirleme gibi doğuştan gelen zihinsel ihtiyaçlardan kaynaklandığını öne sürerler. Bu sebeple, bireylerin yeterlilik ve öz belirleme duygularını deneyimlemelerine izin veren aktiviteler içsel motivasyon nedeniyle yapılmaktadır (Azid ve ark., 2023).

Dışsal Motivasyon: Dışsal motivasyonda ise insanların motivasyonunu sağlamak için dışsal güdüleyiciler kullanılır. Bunlar arasında takdir ve ödüller ile disiplin cezası, eleştiri gibi cezalar da yer almaktadır. Genelde anlık ve güçlü bir etkiye sahip olmakla birlikte uzun süreli olmamaktadır. İçsel motivasyon dışarıdan teşvik olmadan bireylerin öz doğasında kendiliğinden var olması daha uzun vadeli ve derin bir etki sağlamaktadır. İçsel ve dışsal motivasyonun performansı nasıl artırabileceğine yönelik araştırmalar devam etmektedir (Başaran, 2019).

Dışsal motivasyon maddi şeylere, tanınmaya, teşvike, övgüye, akranlara, paraya ve diğerlerine yol açan bir motivasyondur. Her iki motivasyon türü de sporcuların antrenman ve yarışma sırasındaki performansını iyileştirmek için kullanılabilir. Sportlardaki motivasyon, sporcunun bir yarışmadaki performansının en iyi şekilde artırılabilmesi için diğer fiziksel egzersizlerle el ele gitmelidir. Ancak, sportlarda hangi motivasyonun kullanılması gerektiği, içsel motivasyon, dışsal motivasyon veya her ikisi olup olmadığı tartışılmaktadır (Brown, 2019; Azid vd, 2023).

2.2. Spor Ortamında Motivasyon ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

Son zamanlarda, spor, egzersiz ve okul beden eğitimi ortamlarındaki motivasyonel kalıplar üzerine yapılan artan sayıda çalışmada sosyal bilişsel bir çerçeve kullanıldığı, baskın bakış açısının hedef yönelimleri yaklaşımı ve motivasyonel iklimler gibi ilgili temalar olduğu görülmektedir. Bunlar sosyal-bilişsel bakış açılarıdır, çünkü bireylerin çeşitli sosyal bağlamlar ve etkiler altında görüşlerini bilişsel olarak nasıl işlediklerini ve geliştirdiklerini incelemektedirler. Farklı motivasyonel iklimlerin olası etkisini anlamak için, öncelikle bireylerin başarıya yüklediği anlam düşünülmektedir (Ntoumanis ve Biddle, 1999). Literatürde algılanan motivasyon iklim yapısının Başarı Hedefi Kuramından kaynaklandığı belirtilmektedir (Ames, 1992; akt. Akıncı Özduurulmuş, 2020). Sporda motivasyonel iklimle ilgili kuramlar, sporcuların psikolojik ihtiyaçlarını ve çevresel faktörlerin motivasyon üzerindeki etkisini inceleyen teorilerdir. Bunlar ise Hedef Yönelimi Teorisi ve Öz Belirleme Teorileridir.

2.2.1. Başarı hedefi teorisi

Bir sporcu veya antrenörünün ilgili spor branşında bireysel olarak başarılı yada başarısız olması çeşitli etmenlere bağlıdır. Hedef yönelimleri ve algılanan motivasyonel iklim bu etmenlerdendir (Toros, 2005). Motivasyon çalışması son on yılda spor ve fiziksel aktivite araştırmalarının ana odak noktası olmuştur. Bu ilgi farklı motivasyon stratejilerinin spor katılımcılarının bilişini, etkisini ve davranışını farklı şekilde etkileyebileceği inancından kaynaklanmaktadır. Fiziksel aktivitedeki motivasyonel süreçleri ve sonuçları anlamak için birçok çalışma başarı hedefleri perspektifi kullanmıştır (Ntoumanis ve Biddle, 1998).

Başarı hedefi teorisine göre; başarı odaklı ortamlarda hedef, yeterliliğin sergilenmesidir. Spor ve benzeri başarı odaklı ortamlarda da başlıca iki hedef öne çıkar: görev ve ego yönelimi. Görev yönelimli bireyler, görevle ilgili ustalık geliştirme, bu gelişmeyi ve edinilmiş becerileri ortaya koyma, gayret sarf etme ve ilerleme kaydetme gibi konulara odaklanırlar. Ego yönelimli bireyler ise, toplumdaki saygınlığını yükseltme düşüncesiyle, en az gayretle başkalarından üstün performans sergilemeye odaklanırlar (Haslofça, 2012).

2.2.2. Hedef yönelim teorisi (Achievement Goal Theory- AGT)

Spor psikologları son dönemlerde eğitim psikolojisindeki başarı motivasyon çalışmalarından etkilenerek spor faaliyetlerindeki hedef yönelim yaklaşımı ile ilgilenmektedirler. Bireylerin takım ortamlarındaki motivasyonel iklime ilişkin algıları ile hedef yönelimleri arasında güçlü bir bağ vardır. Yani, sosyal bir çevre tarafından vurgulanan başarı ve başarı tanımları, genellikle bireylerin o çevrede benimseyecekleri başarı teorileriyle uyumludur (Ntoumanis ve Biddle, 1998). Motivasyonel iklimle ilgili en temel kuramlardan biri olan Hedef Yönelimi Teorisi Nicholls (1984) tarafından geliştirilmiştir. Bu kuram, sporcuların görev yönelimli (kendini geliştirme odaklı) veya ego yönelimli (başkalarıyla kıyaslama odaklı) olup olmadıklarını açıklar (Toros ve Koruç, 2005).

Hedef yönelim yaklaşımına göre, görev yönelimli hedefleri yüksek sporcular, becerilerini ve yeteneklerini geliştirmeye, bireysel performanslarını artırmaya odaklanırlar (Toros, 2005). Hedef yönelim yaklaşımına göre, sporcunun motivasyonunu anlamak için başarının sporcu için ne anlama geldiğini ve eylemin amacını anlamak gerekir. Sporcular hedefleri aracılığıyla başarı davranışlarını anlamlandırırırlar. Başarı Hedef Yaklaşımı, başarıya ilişkin davranışlara yön veren amaçları ifade eder (Gencer, 2021). Hedef yöneliminde de görev ve ego yöneliminden söz edilmektedir.

Hedef yöneliminin ilk boyutu olan görev yönelimli hedeflere göre sporcu başarılı olmak için çabalama, çok çalışmalıdır. Başarı bir süreç gerektirir ve bu süreç içerisinde sporcu zevk alarak çalışmalıdır. yüksek görev yönelimine sahip olan sporcular kendilerini yetenekli görmektedirler ve spor ortamında olmaktan hoşnuttur. Katıldığı yarışmaları becerilerini geliştirmek için fırsat olarak görür. Rakipleri ne kadar iyiye, o kadar fazla bireysel beceri gelişimi sağlar (Stephens ve Bredemier, 1995; akt. Toros ve Koruç, 2005).

Ego yönelimli hedefler, hedef yöneliminin ikinci boyutudur. Ego yönelimli sporcu, “en iyi” olarak nitelendirildiğinde, rakiplerinden üstün duruma geldiğinde başarı hissi elde ederler, bu durumdan keyif alırlar, her zaman en iyi olmak isterler. Ego yönelimi yüksek sporcular, başaramayacaklarını hissettiklerinde yarışmak istemediklerini belirtmektedirler. Kazanmayı üstünlük olarak görürler. Kazanmak için kurallara aykırı da olsa herşeyi yapmaya hazırdırlar Sporcu bir kez kazanamadığında veya kendini daha üstün algıladığında sporu bırakmak isteyebilir (Duda ve White, 1992, akt. Akıncı Özduurulmuş, 2022). Ntoumanis ve Biddle (1998) hedef yöneliminin, görev yönelimi ve ego yönelimi gibi iki bağımsız etmenin her sporcuda olduğunu, bu etmenlerin her ikisinin de yüksek veya her ikisinin de düşük olabileceğini yada biri düşükken diğersinin yüksek olabileceğini belirtmektedir (Akıncı Özduurulmuş, 2022).

Ego yönelimi üstünlük ve aşağılama hislerini içerir. Ego yönelimli sporcuların odağı, yarışma sırasında rakiplerini geçmek ve en iyisi olmaktır. Bu hedef yönelim yaklaşımının sporcuda yüksek kaygı düzeyi, istikrarsızlık, spor yapmaktan daha az zevk ve doyum almaya sebep olduğu, elit olmayan sporcularla karşılaştırıldığında elit sporcuların ego yönelimli hedeflere sahip olduğu belirtilmektedir (Toros, 2005). Görev yönelimli sporcular görevi önemserler, spor yapmaktan keyif alırlar ve performanslarından memnundurlar. Ego yönelimli sporcular ise yeteneklerini üst düzeye

çıkardıklarında performanslarından mutlu olurlar ve spor yapmaktan keyif alırlar (Altıntaş, 2012).

2.2.3. Öz belirleme teorisi (Self-Determination Theory-SDT)

Motivasyonel iklimle ilgili bir diğer önemli teori ise öz belirleme teorisidir. Deci ve Ryan (1985) tarafından geliştirilen bu teori, sporcuların içsel motivasyonunu artıran üç temel ihtiyacı (özerklik, yeterlilik, ilişkisellik) vurgular. Öz belirleme teorisi enerjilendirme sorununu ve yön sorununu ele alır ve bunu insan yaşamındaki temel psikolojik ihtiyaçlar hakkında varsayımlarda bulunarak yapar. Teori öncelikle bu tür üç doğuştan gelen ihtiyaca odaklanır: yeterlilik, ilişki ve özerklik (veya öz belirleme) ihtiyaçları. Yeterlilik, çeşitli dış ve iç sonuçlara nasıl ulaşılacağına anlaşılmasını ve gerekli eylemleri gerçekleştirmede etkili olmayı içerir; ilişki, kişinin sosyal ortamında başkalarıyla güvenli ve tatmin edici bağlantılar geliştirmeyi içerir ve özerklik, kişinin kendi eylemlerini kendi kendine başlatması ve kendi kendine düzenlemesi anlamına gelir (Deci ve ark., 1991). Araştırmacıların çoğu motivasyon ölçme araçlarının geliştirilmesi amacıyla öz belirleme teorisini benimsemişlerdir. Öz-belirleme teorisini öne süren Deci ve Ryan (1985), kişinin psikolojik durumunu daha iyi anlamak için motivasyonu içsel motivasyon (İM), dışsal motivasyon (DM) ve motivasyonsuzluk olarak üç ana bölüme ayırmışlardır (Filiz ve Demirhan, 2028; Vansteenkiste ve ark., 2009)

Öz belirleme teorisi insan motivasyonunu, refahını ve sağlıklı gelişimini anlamaya yönelik çerçevedir. İnsanların özerklik, yeterlilik ve ilişkili olma ihtiyaçları karşılandığında motivasyon sürekliliğinin sağlanabileceğini savunur (Kara ve Kara, 2024).

2.3. Motivasyonel İklim Kavramı

Motivasyonel iklim spor ortamının sporcuya etkisini ifade etmektedir. Sporcunun sahip olduğu bireysel hedef yönelimi, motivasyonel iklim etkenlerinin etkisiyle güçlenmekte ya da tam tersi zayıflamaktadır. Diğer bir tanımla, motivasyonel iklim,

başarı elde etmek için eylemin hedefini belirten durumsal ortamdır (Toros, 2002). Sporcunun veya antrenörün buldukları spor branşında bireysel olarak ne kadar başarılı ve başarısız olduğu birçok etmene bağlıdır. Bu etmenlerden birisinin de algılanan motivasyonel iklim olduğu düşünülmektedir (Toros, 2005). Motivasyonel iklim, bir öğrenme ortamındaki bireyler arasındaki süreçleriyle ve değerlendirme süreçleriyle bağlantılı olan duyuşsal ve sosyal durumlardır (Ames, 1992; akt. Toros, 2005).

Spor alanında motivasyonel iklim kavramı ağırlıklı olarak antrenör tarafından oluşturulan motivasyonel iklim olarak ele alınmıştır. Motivasyonel iklimde akran tarafından oluşturulan motivasyonel iklim de önemli araştırma konularından biri olmuştur.

Akranlar yalnızca rekabetçi spor ortamlarında genel olarak psikolojik uyum ve sosyal ve ahlaki gelişim için de önemlidir. Sullivan (1953), genel akran kabulünün otorite algılarını ve rekabete ve uzlaşmaya yönelik görüşleri şekillendirdiğini, belirli arkadaşlıkların ise gençlerin kendilerini başkalarına göre anlamalarını sağladığını ve yakınlık ve onaylanma fırsatı sağladığını teorileştirmiştir. Spor akranlarla etkileşim kurma fırsatları sağlar ve bu nedenle gençlik gelişimi için önemlidir. Bu nedenle, spor bağlamında akran ilişkilerinin dikkatli bir şekilde incelenmesi gerekmektedir (Smith, 2003).

Akran motivasyonel iklimi de görev ve ego yönelimi olarak boyutlandırılmıştır. Görev yöneliminin gelişim kavramı, sporcuların kendilerini geliştirmeleri, yeni beceriler geliştirmeleri için takım arkadaşlarına yardım etme ve onları cesaretlendirme anlamına gelir. İlişkililik/Özerklik (veya otonomi) desteği kavramı, takım arkadaşlarına değerli olduklarını hissettirme, özerklik ihtiyacı takım arkadaşlarının kendi başlarına oynamalarına izin verdiklerini hissetmek desteğini yansıtmaktadır. Çaba kavramı, akranların takım arkadaşlarına çaba göstermenin ve ellerinden geleni yapmanın önemini vurgulamaktadır. Çok çabalayan takım arkadaşlarının övülmesini içerir. Görev yönelimi kişisel beceriye önem veren, görev içeren bir iklimi içerir. Gelişme ve iyileşme için çaba gösteren ve iş birliği yapılan gruba fırsatlar sağlayan öğrenme ve özerklik için akran desteği önemlidir.

Akran motivasyonel ikliminin ego yönelimi kavramlarından, takım içi rekabet, diğerlerinden daha iyisini yapmaya yönelik akran vurgusunun derecesidir. Birbirlerini takım arkadaşlarından daha iyi oynamaya teşvik etmesini belirtir. Takım içi çatışma ise,

takım arkadaşlarına karşı hata yaptıklarında onlara gülmek gibi olumsuz davranışları ortaya çıkarır (Ntoumanis ve Vazou, 2005).

2.4. Spor Ortamında Motivasyonel İklim Araştırmaları

Motivasyonel iklim antrenörlerin, akranların ve sporcuların birbirleriyle olan etkileşimleri üzerinden meydana gelmektedir. Son yıllarda spor ortamında motivasyonel iklim üzerine yapılan araştırmaların sayısı giderek artmaktadır. Ancak hem antrenörün hem akranın yarattığı motivasyonel iklimin sporcuların spora bağlılığı üzerindeki etkileri boyutunda çalışmaların da ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu bölümde konu ile ilgili çalışmalar özetlenmiştir.

Genel anlamda motivasyonel iklim çalışmaları incelendiğinde spor ve fiziksel aktivite ortamlarındaki motivasyonu etkileyen dört temel sosyal öznenin öne çıktığı görülmektedir. Bunlar fiziksel aktivite ortamlarındaki öğretmenler, spor ortamlarındaki antrenörler, takım arkadaşları ve ailelerdir. Bu dört temel özne tarafından şekillenen motivasyon ikliminin bireyler tarafından nasıl algılandığı ise geliştirilen çok çeşitli ölçeklerle değerlendirilmiştir (Akıncı Özdemir, 2022). Motivasyonel iklimin ölçülmesi ile ilgili olarak ölçek geliştirme çalışmaları da literatürde önemli yer tutar. Erturan İlker ve ark. (2009) tarafından geliştirilen Üçlü Motivasyonel İklim Ölçeği de bulunmaktadır. Motivasyonel İklim Ölçeklerinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Duda ve Nicholls (1992), Ağbuğa ve PingXiang (2008) tarafından yapılmıştır.

Literatürde hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim arasındaki ilişkiyi tespit etmeye yönelik araştırmalar da görülmektedir (Gencer ve Öztürk, 2018). Aydın (2019) tarafından yapılan “Motivasyonel İklim Ve Hedef Bağlılığının Antrenör Sporcu İlişkisine Etkisinin” incelendiği çalışmaya amatör kümede yer alan takımlarda aktif olarak futbol oynayan 160 futbolcu katılmış ve sporcuların antrenör-sporcu ilişki alt boyutu olan karşılıklı anlayış ve ortak hedef doğrultusunda iletişim sağlayabilme ile hedefe bağlılık düzeyleri ve motivasyonel iklim alt boyutu olan performans durumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Toros (2009) genç erkek basketbolcularda, sporcuların algıladıkları antrenörlük davranışı, hedef yönelimleri, algılanan motivasyonel iklim gibi değişkenlerin ilişkisini incelemiştir. Sonuç olarak bir sezon boyunca ve turnuva öncesi-sonrası antrenörlük davranışı, hedef yönelimleri, motivasyonel iklim ve kolektif yeterlik arasında ilişkiler ortaya koymuştur.

Mağaracı (2017) aktif futbolcuların hedef yönelimlerini motivasyonel iklim ve yaşam doyumunu spor sakatlığı ile ilişkilendirerek incelemiştir ve ciddi spor sakatlığı yaşayan 18 yaş üstü yaş ortalaması 28 olan amatör futbolcularda bu değişkenler arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler ortaya koymuştur.

Gencer (2021) 106 güreş sporcusuyla yaptığı çalışmada hedef yönelimleri ve algıladıkları motivasyonel iklim algısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir, sonuçlar performans ikliminin değişkenler üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğunu ortaya koymuştur. Hedef yönelim eğilimleri ile motivasyonel iklim algıları anlamlı düzeyde farklılık göstermemiştir.

Arıburun ve Aşçı (2005) tarafından amerikan futbolu oyuncularının hedef yönelimleri ve güdüsel iklim düzeylerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmaya, yaş ortalaması 21 olan 102 amerikan futbolcusu katılmıştır. Sonuçlarda amerikan futbol oyuncularının görev yönelimli oldukları ve algılanan güdüsel iklimin takımda üstlenen rollere göre farklılaştığı görülmüştür.

Araştırmalarda karşımıza çıkan motivasyonel iklim araştırmalarında antrenörün rolünü vurgulayan çalışmalar da bulunmaktadır. İlhan ve Gencer (2012) üniversitelerarası badminton müsabakalarına katılan sporcu öğrencilerin antrenör davranışı tercihlerinin belirlenmesi ve cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasını yaptığı çalışmanın sonucunda, en çok tercih edilen antrenör davranışının “eğitici ve ödüllendirici davranış” olduğu bulunmuştur. Kadın ve erkek sporcular arasında destekleyici davranış tercihi boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir.

Granero-Gallegos (2017) antrenör tarafından oluşturulan algılanan motivasyonel iklimin hedef yönelimleri, başarının nedenlerine ilişkin inançları ve öz tatminleri üzerindeki etkilerini incelenmiştir. 159 genç hentbol oyuncusuyla yapılan araştırma, algılanan ustalık odaklı motivasyonel iklimin, görev merkezli hedef yönelimi, keyif alma ve başarının çabayla elde edilebileceği inancıyla pozitif ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Aksine, algılanan performans odaklı antrenman iklimi, ego merkezli hedef

yönelimi, can sıkıntısı veya coşku eksikliğine yol açtığı görülmüştür. Genel olarak, bu çalışma genç hentbol oyuncularında antrenörün rolünün altını çizmekte ve özellikle antrenörün sosyalleşme rolünün hem hentbol oyuncusunun spora bağlılığını ve olumlu motivasyonel profilini hem de spor performansını etkilediğini göstermektedir.

Gjesdal (2019) antrenör tarafından yaratılan motivasyonel iklime ilişkin antrenör-takım algısal mesafesinin başarı hedef yönelimleri ve duygusal tepkilerle ilişkili olup olmadığını araştırmıştır. Sonuçlara göre, antrenör tarafından yaratılan bir ustalık iklimine ilişkin takım algıları, görev hedef yönelimi ve coşkuyla pozitif yönde ilişkilidir. Antrenör tarafından yaratılan bir performans iklimine ilişkin takım algıları, ego hedef yönelimi ve kaygıyla pozitif yönde ilişkilidir. Antrenör ve takım algısal uyum içinde olduğunda hem antrenörün hem de takımın iklime ilişkin algıları arttıkça performansında arttığı söylenebilir. Çalışma antrenör ve takımı arasındaki algısal anlaşmanın önemini vurgulayarak, antrenör tarafından yaratılan motivasyonel iklimin etkilerine odaklanılmasının gerekliliğini belirtmektedir.

Motivasyonel iklimin görev ve ego yöneliminin yaş, cinsiyet gibi değişkenlerle ele alındığı özellikle genç sporcularla yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Valero-Valenzuela ve ark., (2024) tarafından yapılan “Genç Sporcularda Motivasyon İklimi, Temel Psikolojik İhtiyaçların Karşılanması ve Başarısızlık Korkusu, Takım Sporlarında Farklılıklar ve Tutarlılıklar” isimli çalışmada genç sporculardan oluşan bir grup tarafından algılanan motivasyonel iklimi ve davranışın uyarlanabilir ve engelleyici yönleriyle ilişkisi analiz edilmiş cinsiyete ve yaşa değişkenlerine göre farklılıkları ortaya koyulmuştur. Örneklem grubu, 14-17 yaş aralığında basketbol ve hentbol kulüplerinden 681 oyuncudur. Sonuçlar, daha fazla görev yönelimli iklim algılandıkça temel psikolojik ihtiyaçların tatmininin arttığını göstermiştir. Kadın sporcular, görev içeren iklim ve ilişkililik memnuniyeti düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterirken, erkeklerde önemli ölçüde daha fazla ego içeren iklim algılamaktadır. Yaşa göre ise, görev iklimindeki farklılıklar yalnızca daha genç sporcuların (14-15 yaş) lehine bulunmuştur. Bu çalışma, antrenörün genç sporculardaki eğitici rolünün ve görev ikliminin teşvik edilmesinin önemini belirtmektedir.

Castro Sancez ve ark., (2019) motivasyonel iklimi cinsiyete bağlı olarak spora katılım, yaşam stresi ve akademik performans değişkenleriyle ilişkilendirerek ele almıştır. 13-16 yaş aralığında 2452 ergen (%42,7 erkek ve %57,3 kadın) ile yapılan

çalışmanın sonucunda, görev içeren bir iklimin hem kadın ve hem erkeklerde spora katılımı artırdığı belirtilmiştir.

Genel olarak bakıldığında Türkçe literatürde birçok araştırmada ölçeklerin ego yönelimi ve görev yönelimi ile performans ve ustalık algılarının karşılaştırıldığı görülmektedir. Toros ve Koruç (2005) liseli erkek voleybolcularda algılanan motivasyonel iklim ve hedef yönelimi arasındaki ilişkiyi incelemiş, liseli voleybolcuların görev yöneliminin ustalık ikliminden daha yüksek olduğunu, ego yöneliminin ise performans ikliminden daha düşük olduğunu, genel olarak değerlendirildiğinde de görev yönelimleri arttıkça ustalık iklimlerinin de arttığını belirlemişlerdir. Hedef yönelimleri ve algılanan motivasyonel iklim değişkenleri, bilişsel yargılama ve değerlendirmeyi temel alan değişkenlerdir (Toros, 2002). Sporcunun ego veya görevle ilgili hedef yönelimlerine sahip olma düzeyi, performans veya ustalıkla ilgili bir yaşam değerlendirmesini de gerekli kılar.

Üngür'ün (2009) amatör ve profesyonel futbolcular arasında hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim açısından farklılıklar olup olmadığının incelendiği bu araştırmada amatör futbolcuların profesyonel futbolculardan daha fazla ego yönelimli ve görev yönelimli olduğu, spor ortamının motivasyonel iklimini, daha fazla performans iklimi ve ustalık iklimi temelli algıladığı ortaya çıkmıştır. Profesyonel futbolcularda ego yönelimi ile görev yönelimi, performans iklimi ve ustalık iklimi arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Benzer şekilde, Gencer (2021) güreşçilerle, Gencer ve İlhan (2012) badmintoncularla, Gencer (2012) boksörlerle, Gencer ve Öztürk (2018) üniversiteli sporcu-öğrencilerle yapılan araştırmalarında görev yönelimi ile ustalık iklim algısı ve ego yönelimi ile performans iklim algısı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Erturan İlker ve Mülazımoğlu Ballı (2017) tarafından 2680 öğrenci (1378 kız, 1291 erkek) ile yapılan araştırma lise beden eğitimi ortamında motivasyonel iklimin, ergenlerin kendilerini fiziksel olarak algılamalarının beş farklı boyutunun tahmin edicisi olduğunu ortaya koymuştur. Ergenlerle yapılan araştırmada beden eğitiminde algılanan motivasyonel iklim ve kendini fiziksel algılama düzeyinde cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre anlamlı fark olduğu ortaya konmuştur. Sınıf düzeyine göre algılanan motivasyonel iklim karşılaştırmaları açısından, 9. sınıf öğrencileri 11. ve 12. sınıf öğrencilerinden daha yüksek ustalık, performans yaklaşımı puanları göstermiş, benzer şekilde 10. sınıf öğrencileri 11. ve 12. sınıf öğrencilerinden daha yüksek ustalık,

performans yaklaşımı puanları göstermiştir. Motivasyon iklimi algısındaki cinsiyet farklılıklarına ilişkin sonuçlar, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek düzeyde ustalık motivasyon iklimi algısı elde ettiğini göstermektedir.

Akranın oluşturduğu motivasyonel iklime odaklanan çalışmalar arasında Vazou, Ntoumanis ve Duda'nın (2005) çalışması yer almaktadır. Çalışmada akran etkileşimleri ve ilişkilerine ve bunların gençlik sporunda akran kaynaklı motivasyonel iklimi formüle etmede oynayabileceği role odaklanmıştır. Akranın oluşturduğu motivasyonel iklimin takımdaki motivasyonel iklimin önemli bir belirleyicisi olduğu, genç sporcuların motivasyonunu besleyen veya zayıflatan akran etkisinin yönlerine ilişkin daha fazla farkındalığın, bir takımdaki mevcut akran motivasyonel ikliminin değiştirilmesine yardımcı olabileceği, böylece görev içeren yönleri güçlendirilebileceği belirtilmiştir.

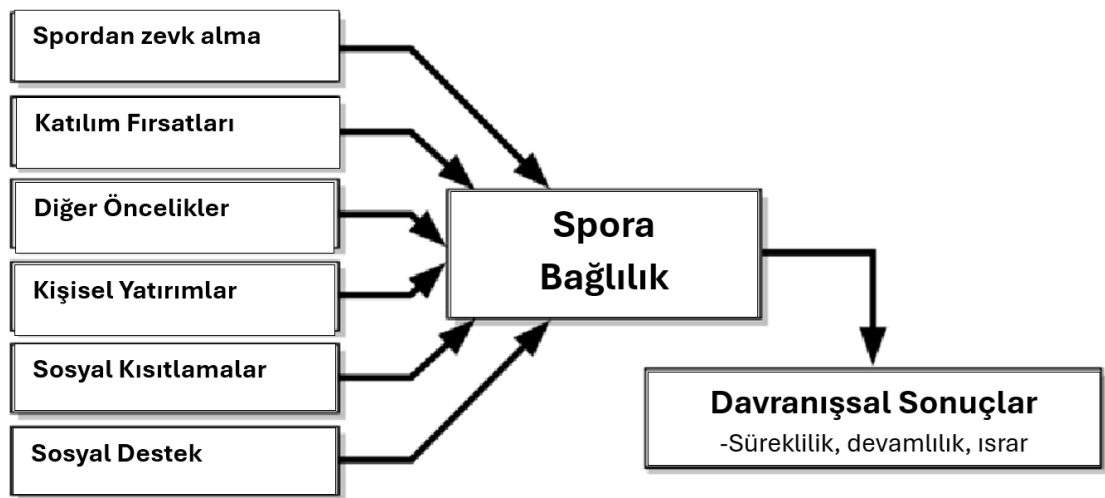
Vazou, Ntoumanis ve Duda'nın (2005) diğer bir çalışmada gençlik sporunda akranlar tarafından yaratılan motivasyonel iklimin altında yatan faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Nitel yöntemle bireysel ve takım sporlarından 12 ila 16 yaşları arasındaki 14 erkek ve 16 kız olmak üzere toplam 30 katılımcı ile motivasyonel iklimlerinin akran kaynaklı özellikleri hakkında görüşmeler yapılmıştır. İçerik analizleri kullanılarak, akran ikliminin işbirliği, çaba, gelişme, hatalar, takım içi rekabet, takım içi çatışma, eşit muamele, normatif yetenek, özerklik desteği, yeterlilik değerlendirmesi ve ilişki desteği olmak üzere 11 boyutu ortaya çıkmıştır. Bu araştırmalar motivasyonel iklimin yalnızca antrenörler tarafından değil sporcular tarafından da oluşturulduğunu ortaya koymaktadır.

Yıldan yıla sporda motivasyonel iklimle ilgili çalışmalar arttıkça derleme çalışmalarının da yapılmaya başlandığı görülmektedir. Lochbaum ve Sisneros (2024) tarafından yapılan "Motivasyonel iklim ve hedonik refah yapılarının meta-analizini içeren sistematik bir inceleme: sporcu düzeyinin önemi" başlıklı çalışma bu araştırmalara örnektir.

2.5. Spora Bağlılık Kavramı

Bağlılık, bir sporcunun önemli bulduğu hedeflere ulaşmak için çaba ve zaman harcama arzusu olarak tanımlanmıştır (Lonsdale, ve ark., 2007). Sporcu bağlılığı, spor

ortamındaki sürekli ve tutarlı deneyimler olarak tanımlanmakta ve inanç, çaba, enerji ve haz gibi kavramları içermektedir (Cihan ve ark., 2019). Spora bağlılık, bir aktiviteye psikolojik bağlılıktır. Spora bağlılık bilişsel ve duygusal faktörlerin ürünüdür. Spora bağlılık modeli, bireylerin katıldıkları faaliyetlere bağlılıklarının altında yatan anlama odaklanır. Modelde sporcunun spora katılımdan keyif alması, kişisel kaynaklara yatırım yapması, sporun değerli fırsatlar sağladığını algılaması ve spora katılımının sosyal çevresi tarafından desteklenmesinin etkisi spora bağlılık olarak açıklanmıştır (Scanlan ark., 2013).

Şekil 2.1. Spore bağlılık modeli (Scanlan ark., 2016)

Spordan keyif alma spor yapmanın verdiği sevinç duygularını yansıtan olumlu duygusal tepkidir. Spora sürekli katılımla önemli fırsatlar elde edilebilir. Diğer öncelikler, spora sürekli katılımla çelişen, farklı ve cazip alternatiflerle ilgilidir. Spor bağlılığı, spor katılımına devam etme isteğini veya kararlılığını temsil eden psikolojik bir durum olarak tanımlanır. Spor Bağlılığı Modeli, spor bağlılığının spor keyfi, katılım alternatifleri, kişisel yatırımlar, sosyal kısıtlamalar ve katılım fırsatları tarafından belirlendiğini ileri sürmektedir. Daha fazla spor keyfi, kişisel yatırımlar, sosyal kısıtlamalar, katılım fırsatları ve daha az çekici katılım alternatiflerinin daha yüksek spor bağlılığı seviyelerine yol açacağı öngörülmektedir (Scanlan ve ark., 1993). Araştırmalar spordan zevk almanın, kişisel yatırımlar yapmanın ve katılım fırsatlarının spora bağlılık modelinin olumlu yordayıcıları olduğunu, spordan zevk alma alt boyutunun spora bağlılığın en güçlü yordayıcısı olduğunu, sosyal kısıtlamaların ve diğer önceliklerin ise spora bağlılıkla negatif ilişkili olduğunu göstermektedir (Scanlan ve ark., 2016) Lonsdale, Hodge ve

Raedeke (2007) sporda sporcu bağıllığının bileşenlerini güven, dinçlik ve adanmışlık/odaklanma olarak tanımlamışlardır (Akıncı Özduurulmuş, 2022).

2.6. Spora Bağıllık Araştırmaları

Spor ortamında yapılan bağıllık çalışmalarına bakıldığında, öncelikle kavramın kendi yapısını anlamak üzerinde durulduğu görülmektedir. Yabancı literatür incelendiğinde spora bağıllık teorisi, spora bağıllık modeli, spora bağıllık ölçekleri ve spora bağıllıkla ilgili yapılan derleme çalışmaların ağırlıklı olduğu görülmektedir.

Spora bağıllık modelinin öncüsü olan Scanlan ve ark., (1993a), “Spor Bağıllığı Modeline Giriş” çalışmasında spora özgü bağıllık teorik modelini tanıtmıştır. Modelin her bir bileşeni için kurucu tanımlar oluşturulmuş, anket maddeleri geliştirilmiştir. Küçükler Ligi programına katılan 178 sporcu ile yürütülen modelin ilk ampirik testinden elde edilen sonuçlar, spor keyfi ve kişisel yatırımların bu örneklem için bağıllığın baskın öngörücüleri olduğunu ortaya koymuştur. Yine Scanlan ve ark., (1993b) gençlik-spor alanında Spor Bağıllık Modeli'nin yapılarını değerlendirmek için ölçüt belirleme çalışması yapmışlar ve yaş, cinsiyet ve etnik köken açısından çeşitliliği temsil eden gençlik-spor sporcularından oluşan örneklemde Spor Bağıllık Modeli'nin testlerinde kullanılabilecek güvenilir ölçütleri göstermişlerdir.

Spora bağıllık konusunda teorilerin de ele alındığı çalışmalar bulunmaktadır. Spora bağıllıkta öz belirleme teorisi ile ilgili olarak Zaharadis ve ark., (2006) genç sporcuların spora bağıllıklarını anlamak için öz belirleme ve spora bağıllık teorilerinin faydasını test etmiştir. Futbol, basketbol, voleybol, hentbol ve su topu takımlarından 343 genç sporcularla yapılan araştırma sonucu içsel motivasyon ve bağıllık arasında güçlü bir pozitif ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Sonuçlar, yüksek öz belirlemenin spora bağıllığı desteklediğini, düşük öz belirlemenin ise spora bağıllığı azalttığını göstermiştir.

Spora bağıllık modelini çeşitli spor branşlarında test eden çalışmalar bulunmaktadır. Spora bağıllık modeli, ragbi (Scanlan ve ark., 2003) ve egzersiz ve fitness (Alexandris ve ark., 2002), rüzgar sörfü (Jeon ve Ridinger, 2007) gibi farklı sporlardaki yetişkin katılımcıları spora bağıllık modeli aracılığıyla incelemiştir. Çalışmalar içsel

motivasyonların sporcuların spora olan bağlılığına önemli katkılarda bulunduğunu göstermektedir. Alexandris ve ark., (2002), Yunanistan'daki spor kulüpleri bağlamında Spor Bağlılık Modeli'nin geçerliliğini ve uygulanabilirliğini test etmeyi amaçlamış, bu modelin bağlılığın ana öncülleri olan keyif, kişisel yatırım, sosyal kısıtlamalar ve katılım fırsatları olmak üzere dört boyutunu test etmiştir. 210 kişi çalışmaya katılmış, önem sırasına göre katılım fırsatları, yatırım, keyif ve kısıtlamalar boyutları modelin yordayıcıları olmuştur.

Son 5 yılda Türkiye’de spora bağlılık ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde Türkçe literatürde spora bağlılık araştırma konularından birinin ölçek uyarlama çalışmaları olduğu görülmektedir. Cihan ve ark., (2019), Schaufeli, Bakker’in 2004 yılında geliştirdikleri ölçeği, Kayhan ve ark., (2014) Guillen ve Martinez-Alvarado’nun 2014 yılında geliştirdikleri, Sücüllü (2019) Scanlan ve arkadaşları tarafından geliştirilen, Kelecek ve ark., (2018) ve Gökalp ve ark., (2022) Lonsale ve ark.,’nin 2007 yılında geliştirdikleri spora bağlılık ölçeklerinin Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmışlardır.

Merdan ve Çağlar (2022) ergen sporcularda spora bağlılık ile ilgili faktörlerin belirlenmesine yönelik yaptıkları derleme araştırmalarında bu faktörleri bireysel faktörler ve sosyal faktörler olarak iki başlık altında incelemişlerdir.

Spor branşları özelinde spora bağlılık araştırmaları da Türkçe literatürde çalışılan konulardır. Spor branşları özelinde rekreasyonel koşucuların (Uzgun ve Pekel, 2021), Bireysel ve takım sporları yapan sporcuların (Siyahtaş ve Tükenmez, 2020), kış sporu sporcularının (Han ve Polat, 2022), teakwondo (Madak ve ark., 2021), bocce (Uluç ve Akçakoyun, 2021), futbol (Kelecek ve Koruç, 2018) sporcularının spora bağlılıklarının incelendiği görülmüştür. Bu araştırmalarda spora bağlılık güdüsel yönelim, sporcu tükenmişliği, zihinsel dayanıklılık, hedef yönelimi gibi kavramlarla birlikte ele alınarak incelenmiştir.

Siyahtaş ve ark., (2020) tarafından yapılan bireysel ve takım sporu yapan sporcuların spora bağlılık düzeylerinin incelendiği 104 sporcu ile yapılan araştırmada sporcuların spor yaptıkları branşlara göre spor bağlılıklarının değiştiği, bireysel branşlarda mücadele eden sporcuların spora bağlılıklarının takım sporunda mücadele eden sporculara göre daha yüksek olduğu, yaşlarının arttıkça spor bağlılıklarının azaldığı tespit edilmiştir.

Altın ve ark., (2023) tarafından antrenör davranış stilleri algısının spora bağlılığı yordama etkisinin incelendiği, 18-27 yaş aralığında, 393 sporcunun katıldığı araştırmada sporcuların antrenör davranış stillerine yönelik algıları ile spora bağlılık (odaklanma, dinç olma) düzeyleri arasında anlamlı pozitif ilişkiler bulunmuştur. Ödüllendirici antrenör davranış algısının spora bağlılığın odaklanma boyutunu yordama etkisi anlamlı bulunmuştur.

Spora bağlılık ile ilgili yapılan diğer araştırmalarda ise yaşam doyumu, öz yeterlilik, bilinçli farkındalık gibi değişkenlerin spora bağlılıkla ilişkisi ortaya konmaya çalışılmıştır. Yapılan bu araştırmalar spora bağlılık, bireylerin spor yapma motivasyonlarını, spora katılımın sağladığı psikolojik ve sosyal faydaları, ve sporun genel yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini anlamak için önemlidir.

2.7. Motivasyonel İklim ve Spora Bağlılık Araştırmaları

Literatürde motivasyonel iklimin birlikte ele alındığı az sayıda çalışma bulunduğu görülmektedir. Hodge ve ark. (2023) “Sporda bağlılık: Motivasyon iklimi, ihtiyaç tatmini/engelleme ve davranışsal sonuçlar” araştırmasında motivasyonel iklimin (özerkliği destekleyen antrenör iklimi; kontrol eden antrenör iklimi) ve temel psikolojik ihtiyaç tatmini/engellemenin (yani, özerklik, yeterlilik, ilişkililik) spor bağlılığı (coşkulu ve kısıtlanmış bağlılık) ve sporda kendi kendine bildirilen davranışsal çıktılarla (yani, davranışsal çaba; devam etme niyeti) ilişkili olup olmadığı incelenmiş, araştırma yaş ortalaması 19 olan, çeşitli sporlardan 229 genç yetişkin sporcuyla yapılmıştır. Araştırma sonuçları özerkliği destekleyen iklim, ihtiyaç tatmini, coşkulu bağlılık ve kendi kendine bildirilen davranışsal çıktılar arasında pozitif ilişkiler ortaya koymuştur. İklimi kontrol etme, ihtiyaç engelleme, kısıtlanmış bağlılık ve daha az ölçüde davranışsal çıktılar arasında pozitif bağlantılar bulunmuştur.

Alesi ve ark. (2019) tarafından yapılan motivasyon ikliminin genç hentbol oyuncularında psikolojik ihtiyaç tatmini, motivasyon ve bağlılık üzerindeki etkileri konulu çalışma yüksek performanslı hentbol oyuncuları tarafından algılanan ve antrenör tarafından yaratılan motivasyonel iklimin, çeşitli değişkenlerle birlikte spora bağlılıkları üzerindeki etkilerini incelemiştir. Çalışmaya 479 genç hentbol oyuncusu katılmıştır. Yaş

aralığı 16-17'dir. Sonuçlar, hentbol oyuncularının yüksek düzeyde görev içeren iklimin spora bağlılığı pozitif yönde etkilediğini göstermiştir.

Leo Marcos ve ark., (2009) genç basketbolcuların spora bağlılıklarında antrenörün yarattığı motivasyon ikliminin etkisi konulu çalışmasında genç sporcularda spor bağlılığı açısından antrenörler tarafından yaratılan motivasyonel iklimler arasındaki ilişkileri ölçmeyi amaçlamıştır. Katılımcıları yaşları 11 ila 16 arasında değişen 285 erkek ve kadın basketbol oyuncusundan oluşan araştırma sonuçları, sporcuların bağlılığının, oyuncuların antrenörler tarafından yaratılan bir ustalık iklimi algısıyla pozitif, performans iklimi algısıyla ise negatif ilişkili olduğunu göstermiştir.

Atkins ve ark., (2015) yaşları 12-15 olan, 405 ABD'li erkek ergen sporcularla yaptıkları “Akranlar, ebeveynler ve antrenörler, aman Tanrım! Motivasyon ikliminin çocukların spora devam etme niyetiyle ilişkisi” isimli çalışmada görev hedefi yönelimi, ebeveyn, akran ve antrenör tarafından başlatılan görev içeren motivasyonel iklimlerini incelemişlerdir. Ebeveyn ve akran iklimleri en etkili olanlardır. Yüksek görev hedefi yönelimlerine sahip erkek çocukları daha fazla spor yeterliliği, öz saygı ve spordan daha fazla keyif aldıklarını bildirmişlerdir. Spora devam etme niyetinin belirleyicileri öncelikle keyif alma ve ikincil olarak öz saygıları olarak belirtilmiştir.

Berki ve ark., (2019) ergen sporcularda güdülenme ve spora bağlılık ilişkisini incelemiş, içsel güdülenmenin, özümseme ve hevesli bağlılığın pozitif yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Türkçe literatürde araştırma konusu ile ilişkili olarak akran ve antrenör motivasyonel ikliminin spora bağlılıkla ilişkisini birlikte inceleyen araştırmalara bakıldığında, Akıncı Özduurulmuş (2022) tarafından 14-16 yaş aralığındaki genç futbolcuların başarı algısı, psikolojik gereksinimlerin doyurulması, öznel iyilik hali ve içsel motivasyon düzeyleri üzerinde akran ve antrenörün oluşturduğu motivasyonel iklimin etkisini belirleyebilmek amacıyla yapılan araştırma 7 farklı takımda oynayan ve yaş ortalaması 15 olan 222 erkek futbolcu ile yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda, antrenörlerin ve akranların yarattığı motivasyonel iklimin içeriğinin, sporcuların psikolojik değişkenleri üzerinde etkili olduğu bulunurken, akran etkisinin, antrenörün yarattığı motivasyonel iklimden daha yüksek etkiye sahip olduğu da ortaya konmuştur.

2.8. Hipotezler

H₁. Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı, antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve spora bağlılık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H₂. Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı düzeylerinin spora bağlılık üzerine yordayıcı etkisi vardır.

H₃. Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı, antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve spora bağlılık düzeyinde cinsiyete göre fark vardır.

H₄. Spor yılının takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı, antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve spora bağlılık ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisi vardır.

3. GEREÇ VE YÖNTEMLER

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada pozitivist paradigmaya dayanan betimsel (tarama) ve değişkenler arasında karşılaştırma ve korelasyon türü incelemeleri içeren ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (Büyüköztürk ve ark., 2015). İlişkisel tarama modeli mevcut bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan, genel tarama modeli türlerinden iki yada daha çok değişken arasındaki değişimin varlığını, derecesini ve yönünü ortaya koymayı amaçlayan bir yöntemdir (Karasar, 2015).

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Türkiye’de takım sporu yapan, 14-16 yaş aralığında, lisanslı ve en az il düzeyinde yarışmalara katılmış sporcular oluşturmaktadır. Yapılan çalışmalar ve anketler sonucunda sporu bırakma konusunda kritik olan ergenlik ve sınav çağı olan bu yaş grubu, ölçeklerin orijinal yabancı çalışmalarında da örneklem olarak belirlenmiş yaş grubudur.

Araştırmanın örneklem grubu ise uygun örnekleme yöntemine (Büyüköztürk ve ark., 2015) göre belirlenmiş, Ankara ve Denizli ilinde yaşayan, spor yaşantılarına farklı spor kulüplerinde devam eden, lisanslı olarak takım sporları yapan, yaş aralığı 14-16 yaş olan ve araştırmaya gönüllü katılım gösteren 402 sporcudan oluşmaktadır. Uygun örnekleme yöntemi, ulaşılması kolay, yakın çevrede mevcut olan ve gönüllü olarak araştırmaya katılmak isteyen bireylerin araştırmaya dahil edildiği örneklemedir (Erkuş, 2011).

Tablo 3.1. de araştırmaya katılan takım sporcularının demografik bilgilerine ait veri dağılımı görülmektedir.

Tablo 3.1. Demografik bilgiler.

		Cinsiyet	
		N	%
	Kadın	191	47,5
	Erkek	211	52,5
	Toplam	402	100,0
		Cinsiyete Göre Yaş Dağılımı	
		N	%
Kadın	14 yaş	105	55,0
	15 yaş	59	30,9
	16 yaş	27	14,1
	Toplam	191	100,0
Erkek	14 yaş	26	12,3
	15 yaş	89	42,2
	16 yaş	96	45,5
	Toplam	211	100,0
		Cinsiyete Göre Branş Dağılımı	
		N	%
Kadın	Basketbol	2	1,0
	Futbol	3	1,6
	Futsal	7	3,7
	Hentbol	10	5,2
	Voleybol	169	88,5
	Toplam	191	100,0
Erkek	Basketbol	87	41,2
	Futbol	119	56,4
	Futsal	1	,5
	Voleybol	4	1,9
	Toplam	211	100,0
		Katıldığı Yarışmalar	
		N	%
	İl	269	66,9
	Bölge	124	30,8
	Ulusal	9	2,2
	Toplam	402	100,0

Araştırma katılımcılarının 211'i erkek (%52,5), 191'i kadındır (%47,5). Kadın katılımcıların 105'i (%55) 14 yaşında, erkek katılımcıların 96'sı (%45,5) 16 yaşındadır. 173 kişinin branşı voleybol (%43,0), 122 kişinin branşı ise futboldur (%30,3). Kadın sporcuların 169'u (%88,5) voleybol, erkek sporcuların 119'u (%56,4) futbol oynamaktadır. 269 katılımcı il genelinde yarışmaya katılmıştır (%66,9).

Tablo 3.2. Katılımcıların cinsiyetlerine göre yaş, spor yaşı, spor yılı, antrenman gün sayısı, günlük antrenman süresi, antrenörle birlikte geçirilen yıl ve takımla geçirilen yıl ile ilgili tanımlayıcı istatistikler.

		N	Min	Max	$\bar{X}$	SS
Yaş	Kadın	191	14	16	14,59	,726
	Erkek	211	14	16	15,33	,686
Spor yılı	Kadın	191	1	3	1,64	,673
	Erkek	211	1	3	2,04	,600
Antrenman gün	Kadın	191	1	7	2,73	,966
	Erkek	211	1	7	2,76	,817
Antrenman süre (saat)	Kadın	191	1	4	2,13	,661
	Erkek	211	1	4	2,21	,693
Antrenörle yıl	Kadın	211	1	5	2,51	,869
	Erkek	191	1	8	2,21	1,120
Takımla yıl	Kadın	211	1	6	2,18	,915
	Erkek	191	1	8	1,93	1,172

Tablo 3.2 incelendiğinde katılımcıların cinsiyetlerine göre yaş, spor yaşı, spor yılı, antrenman gün sayısı, günlük antrenman süresi, antrenörle birlikte geçirilen yıl ve takımla geçirilen yıl dağılımlarını gösteren demografik tabloya göre katılımcıların yaş ortalamalarının 191 kadın katılımcı için ($\bar{X}_{\text{yaş}}=14,59\pm,726$), 211 erkek katılımcı için ($\bar{X}_{\text{yaş}}=15,33\pm,686$). Katılımcıların spor yılı ortalamalarının kadınlar için ($\bar{X}_{\text{spor-yıl}}=1,64\pm,673$), erkekler için spor yılı ($\bar{X}_{\text{spor-yıl}}=2,04\pm,600$) olduğu görülmektedir. Katılımcıların antrenman gün sayısı ortalamalarının kadınlar için ($\bar{X}_{\text{antrenman-gün}}=2,73\pm,966$) erkekler için ($\bar{X}_{\text{antrenman-gün}}=2,76\pm,817$), günlük antrenman süresi ortalamalarının kadınlar için ($\bar{X}_{\text{antrenman-saat}}=2,13\pm,661$), erkekler için ($\bar{X}_{\text{antrenman-saat}}=2,21\pm,693$) olduğu görülmektedir. Katılımcıların antrenörle geçirdiği süre (yıl) ortalamalarının kadınlar için ($\bar{X}_{\text{antrenörle-yıl}}=2,51\pm,869$) erkekler için ($\bar{X}_{\text{antrenörle-yıl}}=2,21\pm,1,120$), takımla geçirilen süre (yıl) ortalamalarının kadınlar için ($\bar{X}_{\text{takımla-yıl}}=2,18\pm,915$) erkekler için ($\bar{X}_{\text{takımla-yıl}}=1,93\pm,1,172$) olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak; Kişisel Bilgi Formu, Algılanan Motivasyonel İklim Ölçeği, Akranın Yarattığı Motivasyonel İklim Ölçeği, Spora Bağlılık Ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Sporculara ait; yaş, cinsiyet, yaptıkları takım sporu, spor yapma yılı, katıldıkları yarışmalar, antrenman sıklığı, yoğunluğu gibi sorulardan oluşmaktadır.

3.3.2. Algılanan motivasyonel iklim ölçeği (Perceived Motivational Climate-PMCSQ)

Newton ve arkadaşları (2000) tarafından geliştirilen, Akıncı Özdemir ve Kuruç (2022) tarafından doktora tez çalışması kapsamında Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılmış ölçekte 33 madde bulunmaktadır. Ölçek antrenörün yarattığı motivasyonel iklim için geliştirilmiş bir ölçektir. Görev yönelimi ve ego yönelimi olmak üzere iki alt ölçekte toplanan ölçek altı alt boyuttan oluşur. Görev Yönelimi alt ölçeği; İşbirliğiyle öğrenme, Önemli Rol, Çaba/Gelişim; Ego Yönelimli alt ölçeği ise Hatadan Dolayı Cezalandırma, Adaletsiz Takdir, Takım-İçi Rekabet alt boyutlarından oluşur. Ölçekteki her bir madde beşli Likert tipinde puanlanmaktadır (1=Kesinlikle katılmıyorum; 5=Kesinlikle katılıyorum). Yaş ortalamaları 15 olan 385 kadın sporcunun katılımcı olduğu ölçek geliştirme çalışmasında yapılan analizler sonucunda ölçeğin uyum indeks değerleri; İyilik uyum indeksi (GFI)=0,81, Düzeltilmiş iyilik uyum indeksi (AGFI)=0,78, Ortalama hata karekök yaklaşımı (RMSEA)=0,07, Karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI)=0,81 olarak bulunmuştur.

Orijinal ölçeğin alt ölçekleri için belirlenen Cronbach Alpha katsayıları; görev yönelimi alt ölçeğinde 0,88 ve ego yönelimi alt ölçeğinde ise 0,87'dir. Görev ve ego yönelimi alt ölçeklerine ait faktörlerin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları ise şu şekilde belirtilmiştir:

Görev yönelimi alt ölçeği için; İşbirliğiyle Öğrenme 0,74, Önemli Rol 0,79, Çaba/Gelişim 0,77 ve Ego yönelimi alt ölçeği için; Hatadan Dolayı Cezalandırma 0,82, Adaletsiz Takdir 0,82, Takım içi Rekabet 0,54 (Akıncı Özdemir, 2022).

3.3.3. Akranın yarattığı motivasyonel iklim ölçeği-AYMİÖ (Peer Created Motivational Climate Questionnaire – PeerMCSQ)

Ntoumanis ve Vazou (2005) tarafından geliştirilen Akıncı Özdurulmuş ve Koruç (2022) tarafından doktora tez çalışması kapsamında Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılmış ölçekte (Orijinal ölçekte 11 ile 16 yaş arası 431 sporcuya uygulanmıştır) 21 maddelik ölçeğin her bir maddesi yedili Likert tipinde puanlanmaktadır (1=kesinlikle katılmıyorum, 7=kesinlikle katılıyorum). Ölçek, ego ve görev yönelimi olarak 2 alt ölçek ve bu alt ölçeklere ait alt boyutlardan oluşmaktadır. Görev Yönelimi alt ölçeğine ait alt boyutlar Gelişim, İlişkisellik/Otonomi Desteği, Çaba iken; Ego Yönelimi alt ölçeğine ait alt boyutlar Takım-içi Rekabet ve Takım-içi Çatışmadır (Akıncı Özdurulmuş, 2022).

Görev ve ego yönelimi alt ölçeklerine ait faktörlerin orijinal ölçek Cronbach Alpha iç tutarlık alfa değerleri çoğu faktör için 0,70'in üzerindedir. Gelişim 0,81, ilişkisellik/otonomi desteği 0.84, çaba 0,72, takım içi rekabet 0,69, takım içi çatışma 0,85. Takım içi rekabet için alfa katsayısı kabul edilebilir eşik olan 0,70'in hemen altındadır (Ntoumanis ve Vazou, 2005, akt. Akıncı Özdurulmuş, 2022).

Akıncı Özdurulmuş ve Koruç (2022) tarafından Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılmış ölçek için belirlenen Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları ise ölçeğin tümü için 0,86, ölçeğin alt boyutlarına göre ise, çaba için 0,72, ilişkisellik 0,68, takım içi rekabet 0,56, takım içi çatışma 0,75 ve gelişim 0,80 olarak bulunmuştur. Bu değerler AYMİÖ için takım içi rekabet alt boyutu dışında, kabul edilebilir bir iç tutarlık katsayısını göstermektedir.

3.3.4. Sporcu bağlılık ölçeği (SBÖ)

Sporcu Bağlılık Ölçeği, Lonsdale ve diğerleri (2007) tarafından geliştirilmiş, ölçek ait alt boyutlarının Cronbach Alpha (α) değerleri 0,62 – 0,99 arasında olduğu belirtilmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması Keleş ve diğerleri (2018) tarafından yapılmıştır. Türkçeye uyarlanan çalışmada ise ölçek iç tutarlık katsayıları 0,75-0,92 arasında bulunmuştur. Sporcu Bağlılık Ölçeği'nin 14-18 yaş arası sporcularda

geçerlik ve güvenilirlik çalışması ise Gökalp ve ark. (2022) tarafından gerçekleştirilmiş ve ölçeğin 14-18 yaş grubunda da geçerli ve güvenilir biçimde kullanılabileceği görülmüştür.

Sporcu Bağlılık Ölçeği 16 madde ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Güven, adanmışlık, dinçlik ve coşku alt boyutlarının her biri dörder maddeden oluşmaktadır. Ölçek, beş aralıkta bir ölçme aracı olup, ölçeğin derecelendirmesi “(1) Neredeyse Hiç, (2) Nadiren, (3) Bazen, (4) Sıklıkla, (5) Hemen Hemen Her Zaman” şeklinde yapılmaktadır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe bağlılığın da arttığı söylenebilmektedir. Ölçekte tersine madde bulunmamaktadır (Gökalp ve ark., 2022; Kelecek ve ark., 2018).

Ölçekler, ölçeklerin alt boyutları ve bu alt boyutlara ait alt ölçek boyutları tablo 3.3.’de gösterilmiştir.

Tablo 3.3. Ölçekler ve alt boyutları tablosu.

ÖLÇEKLER	ALT BOYUTLAR	ALT ÖLÇEK BOYUTLARI
Algılanan Motivasyonel İklim Ölçeği	Görev yönelimi	İşbirliğiyle öğrenme Önemli Rol Çaba/Gelişim
	Ego yönelimi	Hatadan Dolayı Cezalandırma Adaletsiz Takdir Takım-İçi Rekabet
Akran Motivasyonel İklim Ölçeği	Görev yönelimi	Gelişim İlişkisel/Otonomi Desteği Çaba
	Ego yönelimi	Takım-İçi Rekabet Takım-İçi Çatışma
Sporcu Bağlılık Ölçeği	Güven Adanmışlık Dinçlik Coşku	

3.4. Veri Toplama Yöntemi

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için araştırmaya ait gerekli onaylar alınmıştır. Etik kurul izni (Ek 1-14.06.2023 tarih ve E-60116787-020-380716 sayılı Etik Kurul Onay Belgesi) alındıktan ve enstitü onayından sonra çalışmaya başlanmıştır.

Öncelikle takım sporları yapan 14-15-16 yaşındaki sporcuların aileleri ile görüşülmüş çalışma hakkında bilgilendirme yapılmış ve gerekli izinler alınmıştır. Veli onay formları (Ek 6) elden dağıtılarak yüz yüze doldurtulmuştur. Sporcuların velilerine ve antrenörlerine gerekli bilgilendirme yapıldıktan sonra izin alınıp antrenman alanında araştırma hakkında araştırmacı tarafından bilgilendirme yapılarak sporcuların gönüllük esasları ile ölçekleri yanıtlamaları istenmiştir. Ölçek soruları ve kişisel bilgiler Google forma aktarılarak çevrimiçi anket formunda hazırlanmış, antrenörlerin yardımıyla sosyal medya grupları aracılığıyla katılımcılara ulaştırılmış ve araştırmaya gönüllü katıldıklarına dair onayları istenmiştir. Araştırmaya aileleri tarafından izinleri alınan ve araştırmaya gönüllü katılım onayı veren sporcular dahil edilmiştir. Araştırma sırasında etik konulara dikkat edilmiş, gerekli izin ve onayların alınması sağlanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin ortalama cevaplama süresi yaklaşık 10 dakikadır.

3.5. İstatiksel Analiz

Araştırma sonucunda elde edilen veriler istatistik programıyla analiz edilmiştir. Araştırma grubundan elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediği normallik testiyle sınanmıştır. Kalaycı (2010) çarpıklık ve basıklık ölçüsünün -3 ile +3 aralığında değerler alması durumunda normal dağılım göstereceğini belirtmiştir. Boyutların basıklık çarpıklık değerlerine bakıldığında, Algılanan Motivasyonel İklimin Görev Yönelimi alt boyutunun “çaba” alt boyutu dışında tüm ölçeklerin toplam puanlarının ve alt boyut puanlarının çarpıklık ve basıklık değerlerinin +3.00 ve -3.00 değerleri arasında olduğu tespit edilmiştir. Buna göre araştırmada parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde; ortalama, standart sapma gibi betimsel istatistikler yapılmıştır.

Normallik dağılımları basıklık çarpıklık değerleri incelendikten sonra örnekleme ait bilgilerin frekans analizleri yapılmıştır. Demografik sorulardan cinsiyet ve spor yılı değişkenlerinde; analizler parametrik testlerden iki grup karşılaştırmaları için T testi ve ikiden fazla grupların karşılaştırılması için ANOVA testleri uygulanmıştır. İki den fazla grupların karşılaştırılması sonucu anlamlı farkın neden olduğu grup için Post-Hoc testlerinden TukeyHSD ile belirlenmiştir. Ölçeklerin güvenilirliği için Cronbach Alpha

analizi yapılmıştır. Ölçek alt boyutları arasındaki ilişki için Pearson Korelasyon testi analizi yapılmıştır. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini görmek adına regresyon analizi uygulanmıştır. Araştırmanın hipotezlerini test etmek için aşağıdaki analizler yapılmıştır.

- Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı, antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve spora bağlılık arasındaki ilişkiyi tespit etmek için korelasyon analizi,
- Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı düzeylerinin spora bağlılık üzerine yordayıcı etkisini tespit etmek için regresyon analizi,
- Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı, antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve spora bağlılık düzeyinde cinsiyete göre karşılaştırma yapmak için bağımsız örneklemelerde t-testi,
- Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı, antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı, spora bağlılık ile spor yapma yılı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.
- Spor yılının takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı, antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve spora bağlılık ile istatistiksel olarak anlamlı ilişkisini tespit etmek için korelasyon analizi gibi istatistikler kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde takım sporu yapan sporcuların algılanan motivasyonel iklim ve akran motivasyonel iklim algısı ile spora bağlılık arasındaki ilişkilere, cinsiyet ve spor yapma yılına göre karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen veriler istatistik programına işlenmiş ve analiz edilmiştir. Verilerin normallik testi için yapılan analiz sonucunda çarpıklık değerleri -2 ve +2, basıklık değerleri -3 ve +3 aralığında bulunmuş ve normallik değer varsayımının kabul edildiği varsayılmıştır (Kalaycı, 2010; George ve Mallery, 2012).

Tablo 4.1. Araştırma ölçeklerine dair betimleyici istatistikler.

Ölçek	Minimum	Maksimum	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach Alfa
AMİÖ-Akran Görev Yönelimi	3,08	7,00	5,61	,694	-,440	,779	,906
Gelişim	2,50	7,00	5,62	,763	-,464	,734	,812
İlişkisel	2,67	7,00	5,61	,789	-,741	1,165	,685
Çaba	3,00	7,00	5,59	,737	-,471	,349	,782
AMİÖ- Akran Ego Yönelimi	2,56	7,00	5,12	,782	-,202	,578	,717
Takım İçi Rekabet	2,60	7,00	5,58	,743	-,571	,932	,757
Takım İçi Çatışma	1,00	7,00	4,52	1,445	-,709	-,148	,835
AMİÖ-2 Antrenör Görev Yönelimi	2,06	5,00	4,04	,367	-,249	3,719	,848
İşbirliğiyle Öğrenme	2,25	5,00	4,04	,442	-,336	2,128	,636
Önemli Rol	1,80	5,00	4,06	,460	-,434	1,989	,682
Çaba	1,75	5,00	4,02	,388	-,443	3,735	,690
AMİÖ-2 Antrenör Ego Yönelimi	1,19	5,00	3,60	,633	-,890	1,501	,890
Hatadan Dolayı Cezalandırma	1,00	5,00	3,47	,822	-,844	,393	,819
Adaletsiz Takdir	1,29	5,00	3,67	,625	-1,037	2,057	,808
Takım İçi Rekabet	1,67	5,00	3,84	,579	-,834	1,561	,516
Sporcu Bağlılık Ölçeği	2,06	5,00	4,00	,528	-,684	1,114	,925
Güven	2,00	5,00	3,99	,590	-,466	,217	,744
Adanmışlık	1,75	5,00	4,00	,628	-,539	,297	,831
Diçlik	1,25	5,00	3,98	,623	-,690	1,213	,812
Coşku	1,50	5,00	4,03	,600	-,606	,988	,826

Yukarıdaki tabloda araştırma ölçeklerine dair maksimum-minimum, ortalama, standart sapma, çarpıklık-basıklık ve Cronbach alfa değerleri gösterilmektedir. Normallik analizi sonuçlarında çarpıklık değerleri -2 ve +2; basıklık değerleri -3 ve +3 değerleri arasında olan ölçek ve alt boyutlarında normallik şartı kabul edilmektedir.

Akran Motivasyonel İklim Ölçeğine ait katılımcıların ölçekten aldığı ortalama puan 5,39 olarak hesaplanmıştır. Katılımcılar alt boyutlarda en yüksek puanları gelişim alt boyutunda, en düşük puanları ise takım içi çatışma alt boyutundan almışlardır. Araştırmaya ait ölçeğin cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ,846 olarak hesaplanmıştır. Ölçek ve alt boyutlarında normallik şartı sağlanmaktadır.

Algılanan Motivasyonel İklim Ölçeğine ait katılımcıların ölçekten aldığı ortalama puan 3,82 olarak hesaplanmıştır. Katılımcılar alt boyutlarda en yüksek puanları önemli rol alt boyutunda, en düşük puanları ise hatadan dolayı cezalandırma alt boyutundan almışlardır. Araştırmaya ait ölçeğin cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ,853 olarak hesaplanmıştır. Ölçek ve alt boyutlarında normallik şartı sağlanmaktadır. Hem algılanan motivasyonel iklimi hem akran motivasyonel iklimi görev yönelim puanları, ego yönelim puanlarından daha yüksektir.

Sporcu Bağlılık Ölçeğine ait katılımcıların ölçekten aldığı ortalama puan 4,00 olarak hesaplanmıştır. Katılımcılar alt boyutlarda en yüksek puanları coşku alt boyutunda, en düşük puanları ise dinçlik alt boyutundan almışlardır. Araştırmaya ait ölçeğin cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ,925 olarak hesaplanmıştır. Ölçek ve alt boyutlarında normallik şartı sağlanmaktadır.

4.1. Birinci Hipoteze Ait Bulgular

Araştırmanın 1. Hipotezi olan “Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı, antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve spora bağlılık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır” hipotezinin testi amacıyla gerçekleştirilen korelasyon analizi sonuçları Tablo 4.2.’de gösterilmektedir.

Tablo 4.2. Korelasyon analizi tablosu.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1. Akran Görev Yönelimi	1																		
2. Gelişim	,900**	1																	
3. İlişkiselik	,913**	,767**	1																
4. Çaba	,927**	,712**	,784**	1															
5. Akran Ego Yönelimi	,291**	,226**	,297**	,279**	1														
6. Takım içi rekabet	,745**	,698**	,671**	,673**	,572**	1													
7. Takım içi çatışma	-,125*	-,175**	-,070	-,093	,849**	,053	1												
8. Antrenör Görev Yönelimi	,535**	,468**	,467**	,521**	,123*	,369**	-,088	1											
9. İşbirliğiyle öğrenme	,467**	,429**	,395**	,445**	,021	,266**	-,146**	,831**	1										
10. Önemli rol	,428**	,389**	,371**	,407**	,108*	,277**	-,047	,849**	,618**	1									
11. Çaba	,492**	,408**	,438**	,491**	,154**	,384**	-,059	,906**	,640**	,612**	1								
12. Antrenör Ego Yönelimi	-,190**	-,228**	-,146**	-,146*	,596**	,080	,674**	,015	-,080	,000	,075	1							
13. Hatadan dolayı cezalandırma	-,222**	-,249**	-,177**	-,182*	,542**	-,008	,664**	-,100*	-,168**	-,069	-,054	,913**	1						
14. Adaletsiz takdir	-,167**	-,199**	-,129**	-,129*	,537**	,113*	,581**	,082	-,003	,031	,143**	,922**	,715**	1					
15. Takım içi rekabet	,111*	,033	,122*	,145**	,418**	,304**	,313**	,332**	,217**	,270**	,344**	,614**	,383**	,621**	1				
16. Sporcu Bağlılık-Güven	,279**	,275**	,241**	,247**	,098*	,213**	-,018	,303**	,257**	,277**	,256**	,027	-,040	,072	,117*	1			
17. Sporcu Bağlılık-Adanmışlık	,351**	,335**	,293**	,327**	-,014	,196**	-,144**	,334**	,307**	,264**	,301**	-,107*	-,155**	-,064	,034	,675**	1		
18. Sporcu Bağlılık-Dinçlik	,367**	,331**	,294**	,366**	,018	,210**	-,114*	,278**	,215**	,234**	,262**	-,097	-,134**	-,063	,043	,592**	,738**	1	
19. Sporcu Bağlılık-Coşku	,352**	,348**	,269**	,335**	-,059	,192**	-,196**	,300**	,271**	,236**	,272**	-,208**	-,229**	-,173**	-,065	,582**	,661**	,733**	1

*p<0.05, **p<0.01

Araştırmanın 1. Hipotezi olan “Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı, antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve spora bağlılık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır”, hipotezinin testi amacıyla gerçekleştirilen korelasyon analizi sonuçlarına göre; akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev alt boyutu ile antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev yönelimi alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) ve pozitif yönde orta ($,535$) düzeyde ilişki, akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ego yönelimi alt boyutu ile antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ego yönelimi alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) ve pozitif yönde orta ($,596$) düzeyde ilişki vardır. Akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev ve ego yönelimi puanları arttıkça antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev ve ego yönelimi puanları da artacaktır.

Akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev yönelimi alt boyutu ile spora bağlılık güven alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) ve pozitif zayıf ($,279$), adanmışlık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) ve pozitif yönde zayıf ($,351$), dinçlik alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) ve pozitif yönde zayıf ($,367$), coşku alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) ve pozitif yönde zayıf ($,352$) düzeyde ilişki vardır.

Akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ego yönelimi alt boyutu ile spora bağlılık güven alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) ve pozitif yönde çok zayıf ($,098$), coşku alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) ve negatif yönde çok zayıf ($-,059$) düzeyde ilişki vardır. Akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ego yönelimi alt boyutu ile spora bağlılık adanmışlık ve dinçlik alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) bir ilişki bulunmamaktadır.

Antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev yönelimi alt boyutu ile spora bağlılık güven alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) ve pozitif yönde zayıf ($,303$), adanmışlık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) ve pozitif yönde zayıf ($,334$), dinçlik alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) ve pozitif yönde zayıf ($,278$), coşku alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) ve pozitif yönde zayıf ($,300$) düzeyde ilişki vardır.

Antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ego yönelimi alt boyutu ile spora bağlılık adanmışlık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) ve

negatif yönde çok zayıf (-,107), coşku alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) ve negatif yönde çok zayıf (-,208) düzeyde ilişki vardır. Antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ego yönelimi alt boyutu ile spora bağlılık güven ve dinçlik alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) bir ilişki bulunmamaktadır.

4.2. İkinci Hipoteze Ait Bulgular

Araştırmanın 2. Hipotezi olan “Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı düzeylerinin spora bağlılık üzerine yordayıcı etkisi vardır”, hipotezinin testi amacıyla gerçekleştirilen regresyon analizi sonuçları Tablo 4.3., 4.4., 4.5. ve 4.6.’da gösterilmektedir.

Tablo 4.3. Akranların ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev ve ego yönelimlerinin spora bağlılık güven alt boyutu üzerindeki etkisi (Çoklu regresyon analizi tablosu).

	B	Standart Hata B	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	1,612	,362		4,448	,000		
Akran Görev	,166	,058	,195	2,892	,004	,279	,144
Akran Ego	-,023	,053	-,031	-,438	,661	,098	-,022
Antrenör Görev	,322	,093	,200	3,481	,001	,303	,172
Antrenör Ego	,074	,064	,079	1,152	,250	,027	,058
R=0.338	R ² =0,114						
F(4, 397)=12,803	p=.000						

Tablo 4.3 incelendiğinde akranların ve antrenörlerin yordayıcı değişkenlerle bağımlı (Yordanan, Ölçüt) değişken arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, Akran motivasyonel iklim görev yönelimi ile spora bağlılık güven boyutu arasında pozitif ve zayıf düzeyde bir ilişkinin ($r=0.28$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol altına alındığında iki değişken arasındaki korelasyonun $r=,14$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Akran Motivasyonel iklim ego yönelimi ile spora bağlılık güven boyutu arasında pozitif ve zayıf düzeyde bir ilişkinin ($r=0,10$) olduğu, ancak diğer değişkenler

kontrol altına alındığında iki değişken arasındaki korelasyonun $r=-,02$ olarak hesaplandığı görülmektedir.

Antrenör motivasyonel iklim görev yönelimi ile spora bağlılık güven boyutu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin ($r=0,30$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol altına alındığında iki değişken arasındaki korelasyonun $r=,17$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Antrenör motivasyonel iklim ego yönelimi ile spora bağlılık güven boyutu arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin ($r=0,03$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol altına alındığında iki değişken arasındaki korelasyonun $r=,06$ olarak hesaplandığı görülmektedir.

Akranların ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev ve ego yönelimlerinin spora bağlılık güven alt boyutu üzerindeki etkisi incelendiğinde, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir, $R=0,338$, $R^2=0,114$, $p<0,00$. Adı geçen dört değişken birlikte spora bağlılık güven alt boyutundaki toplam varyansın yaklaşık %11'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre yordayıcı değişkenlerin spora bağlılık güven alt boyutu üzerindeki göreceli önem sırası antrenör görev yönelimi, akran görev yönelimi, antrenör ego yönelimi ve akran görev yönelimidir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise antrenör ve akran görev yönelimi değişkenlerinin spora bağlılık güven alt boyutu üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu saptanmıştır. Akran ego ve antrenör ego yönelimi değişkenleri spora bağlılık güven alt boyutu üzerinde önemli bir etkiye sahip değildir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre spora bağlılık güven alt boyutunun yordanmasına ilişkin regresyon eşitliği (matematiksel model) aşağıda verilmiştir.

Spora Bağlılık Güven Alt Boyutu= $1,612+0,166$ Akran Görev- $0,023$ Akran Ego
+ $0,322$ Antrenör Görev+ $0,074$ Antrenör Ego

Tablo 4.4. Akranların ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev ve ego yönelimlerinin spora bağlılık adanmışlık alt boyutu üzerindeki etkisi (Çoklu regresyon analizi tablosu).

	B	Standart Hata B	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	1,646	,374		4,399	,000		
Akran Görev	,267	,059	,294	4,491	,000	,351	,220
Akran Ego	-,114	,054	-,142	-2,100	,036	-,014	-,105
Antrenör Görev	,332	,096	,194	3,472	,001	,334	,172
Antrenör Ego	,031	,066	,031	,462	,644	-,107	,023
R=0,409	R ² =0,167						
F(4, 397)=19,884	p=,000						

Tablo 4.4 incelendiğinde akranların ve antrenörlerin yordayıcı değişkenlerle bağımlı (Yordanan, Ölçüt) değişken arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, Akran motivasyonel iklim görev yönelimi ile spora bağlılık adanmışlık boyutu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin ($r=0,35$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol altına alındığında iki değişken arasındaki korelasyonun $r=,22$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Akran Motivasyonel iklim ego yönelimi ile spora bağlılık adanmışlık boyutu arasında negatif ve düşük düzeyde bir ilişkinin ($r=-0,01$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol altına alındığında iki değişken arasındaki korelasyonun $r=-,11$ olarak hesaplandığı görülmektedir.

Antrenör motivasyonel iklim görev yönelimi ile spora bağlılık adanmışlık boyutu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin ($r=0,33$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol altına alındığında iki değişken arasındaki korelasyonun $r=,17$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Antrenör motivasyonel iklim ego yönelimi ile spora bağlılık adanmışlık boyutu arasında negatif ve zayıf düzeyde bir ilişkinin ($r=-0,11$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol altına alındığında iki değişken arasındaki korelasyonun $r=,02$ olarak hesaplandığı görülmektedir.

Akranların ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev ve ego yönelimlerinin spora bağlılık adanmışlık alt boyutu üzerindeki etkisi incelendiğinde, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir, $R=0,409$, $R^2=0,167$, $p<0,00$. Adı geçen dört değişken birlikte spora bağlılık adanmışlık alt boyutundaki toplam varyansın yaklaşık %17'sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre yordayıcı değişkenlerin spora bağlılık adanmışlık alt boyutu üzerindeki görece önem sırası akran görev yönelimi,

antrenör görev yönelimi, akran ego yönelimi ve antrenör ego yönelimidir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise akran ve antrenör görev yönelimi ile akran ego değişkenlerinin spora bağlılık adanmışlık alt boyutu üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu saptanmıştır. Antrenör ego yönelimi değişkeni spora bağlılık adanmışlık alt boyutu üzerinde önemli bir etkiye sahip değildir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre spora bağlılık adanmışlık alt boyutunun yordanmasına ilişkin regresyon eşitliği (matematiksel model) aşağıda verilmiştir.

Spora Bağlılık Adanmışlık Alt Boyutu=1,646+0,267 Akran Görev-0,114 Akran Ego+0,332 Antrenör Görev+0,031 Antrenör Ego

Tablo 4.5. Akranların ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev ve ego yönelimlerinin spora bağlılık dinçlik alt boyutu üzerindeki etkisi (Çoklu regresyon analizi tablosu).

	B	Standart Hata_B	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	1,843	,374		4,925	,000		
Akran Görev	,321	,059	,357	5,397	,000	,367	,261
Akran Ego	-,099	,054	-,124	-1,819	,070	,018	-,091
Antrenör Görev	,172	,096	,102	1,803	,072	,278	,090
Antrenör Ego	,042	,066	,043	,641	,522	-,097	,032
R=0,391	R ² =0,153						
F(4, 397)=17,885	p=,000						

Tablo 4.5 incelendiğinde akranların ve antrenörlerin yordayıcı değişkenlerle bağımlı (Yordanan, Ölçüt) değişken arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, Akran motivasyonel iklim görev yönelimi ile spora bağlılık dinçlik boyutu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin (r=0,37) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol altına alındığında iki değişken arasındaki korelasyonun r=,26 olarak hesaplandığı görülmektedir. Akran Motivasyonel iklim ego yönelimi ile spora bağlılık dinçlik boyutu arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin (r=-0,02) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol altına alındığında iki değişken arasındaki korelasyonun r=-,09 olarak hesaplandığı görülmektedir.

Antrenör motivasyonel iklim görev yönelimi ile spora bağlılık dinçlik boyutu arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin (r=0,28) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol altına alındığında iki değişken arasındaki korelasyonun r=,09 olarak hesaplandığı görülmektedir. Antrenör motivasyonel iklim ego yönelimi ile spora bağlılık dinçlik boyutu arasında negatif ve zayıf düzeyde bir ilişkinin (r=-0,10) olduğu, ancak diğer

değişkenler kontrol altına alındığında iki değişken arasındaki korelasyonun $r=,03$ olarak hesaplandığı görülmektedir.

Akranların ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev ve ego yönelimlerinin spora bağlılık dinçlik alt boyutu üzerindeki etkisi incelendiğinde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir, $R=0,391$, $R^2=0,153$, $p<0,00$. Adı geçen dört değişken birlikte spora bağlılık dinçlik alt boyutundaki toplam varyansın yaklaşık %15'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre yordayıcı değişkenlerin spora bağlılık dinçlik alt boyutu üzerindeki görece önem sırası akran görev yönelimi, antrenör görev yönelimi, antrenör ego yönelimi ve akran ego yönelimidir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise akran görev yönelimi değişkeninin spora bağlılık dinçlik alt boyutu üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu saptanmıştır. Akran ego, antrenör görev yönelimi ve antrenör ego yönelimi değişkenleri spora bağlılık dinçlik alt boyutu üzerinde önemli bir etkiye sahip değildir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre spora bağlılık dinçlik alt boyutunun yordanmasına ilişkin regresyon eşitliği (matematiksel model) aşağıda verilmiştir.

Spora Bağlılık Dinçlik Alt Boyutu= $1,483+0,321$ Akran Görev- $0,099$ Akran Ego+ $0,172$ Antrenör Görev+ $0,042$ Antrenör Ego

Tablo 4.6. Akranların ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev ve ego yönelimlerinin spora bağlılık coşku alt boyutu üzerindeki etkisi (Çoklu regresyon analizi tablosu).

	B	Standart Hata B	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	2,339	,356		6,569	,000		
Akran Görev	,237	,057	,273	4,187	,000	,352	,206
Akran Ego	-,077	,052	-,100	-1,488	,138	-,059	-,074
Antrenör Görev	,273	,091	,167	3,002	,003	,300	,149
Antrenör Ego	-,094	,063	-,099	-1,487	,138	-,208	-,074
R=0,416	R ² =0,173						
F(4, 397)=20,740	p=,000						

Tablo 4.6 incelendiğinde akranların ve antrenörlerin yordayıcı değişkenlerle bağımlı (Yordanan, Ölçüt) değişken arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, Akran motivasyonel iklim görev yönelimi ile spora bağlılık coşku boyutu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin ($r=0,35$) olduğu, ancak diğer değişkenler

kontrol altına alındığında iki değişken arasındaki korelasyonun $r=,21$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Akran Motivasyonel iklim ego yönelimi ile spora bağlılık coşku boyutu arasında negatif ve düşük düzeyde bir ilişkinin ($r=-0,06$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol altına alındığında iki değişken arasındaki korelasyonun $r=-,07$ olarak hesaplandığı görülmektedir.

Antrenör motivasyonel iklim görev yönelimi ile spora bağlılık coşku boyutu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin ($r=0,30$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol altına alındığında iki değişken arasındaki korelasyonun $r=,15$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Antrenör motivasyonel iklim ego yönelimi ile spora bağlılık coşku boyutu arasında negatif ve zayıf düzeyde bir ilişkinin ($r=-0,21$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol altına alındığında iki değişken arasındaki korelasyonun $r=-,07$ olarak hesaplandığı görülmektedir.

Akranların ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı görev ve ego yönelimlerinin spora bağlılık coşku alt boyutu üzerindeki etkisi incelendiğinde, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir, $R=0,416$, $R^2=0,173$, $p<0,00$. Adı geçen dört değişken birlikte spora bağlılık coşku alt boyutundaki toplam varyansın yaklaşık %17'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre yordayıcı değişkenlerin spora bağlılık coşku alt boyutu üzerindeki görece önem sırası akran görev yönelimi, antrenör görev yönelimi, antrenör ego yönelimi ve akran ego yönelimidir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise akran ve antrenör görev yönelimi değişkenlerinin spora bağlılık coşku alt boyutu üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu saptanmıştır. Akran ego ve antrenör ego yönelimi değişkenleri spora bağlılık coşku alt boyutu üzerinde önemli bir etkiye sahip değildir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre spora bağlılık coşku alt boyutunun yordanmasına ilişkin regresyon eşitliği (matematiksel model) aşağıda verilmiştir.

Spora Bağlılık Coşku Alt Boyutu= $2,339+0,237$ Akran Görev- $0,077$ Akran Ego+ $0,273$ Antrenör Görev- $0,094$ Antrenör Ego

4.3. Üçüncü Hipoteze Ait Bulgular

Araştırmanın 3. Hipotezi olan “Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı, antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve spora bağlılık düzeyinde cinsiyete göre fark vardır”, hipotezinin testi amacıyla gerçekleştirilen T Testi analizi sonuçları Tablo 4.7., 4.8. ve 4.9.’da gösterilmektedir.

Tablo 4.7. Akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ölçeğinden alınan puanların cinsiyete göre T-Testi sonuçları.

	Cinsiyet	N	Ortalama	S	t	sd	P																																																																				
Akran Görev Yönelimi	Kadın	191	5,63	,719	,413	400	,680																																																																				
	Erkek	211	5,60	,672				Gelişim	Kadın	191	5,67	,787	1,067	400	,287	Erkek	211	5,59	,741	İlişkiselik	Kadın	191	5,63	,820	,336	400	,737	Erkek	211	5,60	,762	Çaba	Kadın	191	5,59	,776	-,166	400	,868	Erkek	211	5,60	,703	Akran Ego Yönelimi	Kadın	191	5,05	,850	-1,649	400	,100	Erkek	211	5,18	,711	Takım içi rekabet	Kadın	191	5,58	,771	-,216	400	,829	Erkek	211	5,60	,721	Takım içi çatışma	Kadın	191	4,39	1,560	-1,870	400	,062
Gelişim	Kadın	191	5,67	,787	1,067	400	,287																																																																				
	Erkek	211	5,59	,741				İlişkiselik	Kadın	191	5,63	,820	,336	400	,737	Erkek	211	5,60	,762	Çaba	Kadın	191	5,59	,776	-,166	400	,868	Erkek	211	5,60	,703	Akran Ego Yönelimi	Kadın	191	5,05	,850	-1,649	400	,100	Erkek	211	5,18	,711	Takım içi rekabet	Kadın	191	5,58	,771	-,216	400	,829	Erkek	211	5,60	,721	Takım içi çatışma	Kadın	191	4,39	1,560	-1,870	400	,062	Erkek	211	4,66	1,324								
İlişkiselik	Kadın	191	5,63	,820	,336	400	,737																																																																				
	Erkek	211	5,60	,762				Çaba	Kadın	191	5,59	,776	-,166	400	,868	Erkek	211	5,60	,703	Akran Ego Yönelimi	Kadın	191	5,05	,850	-1,649	400	,100	Erkek	211	5,18	,711	Takım içi rekabet	Kadın	191	5,58	,771	-,216	400	,829	Erkek	211	5,60	,721	Takım içi çatışma	Kadın	191	4,39	1,560	-1,870	400	,062	Erkek	211	4,66	1,324																				
Çaba	Kadın	191	5,59	,776	-,166	400	,868																																																																				
	Erkek	211	5,60	,703				Akran Ego Yönelimi	Kadın	191	5,05	,850	-1,649	400	,100	Erkek	211	5,18	,711	Takım içi rekabet	Kadın	191	5,58	,771	-,216	400	,829	Erkek	211	5,60	,721	Takım içi çatışma	Kadın	191	4,39	1,560	-1,870	400	,062	Erkek	211	4,66	1,324																																
Akran Ego Yönelimi	Kadın	191	5,05	,850	-1,649	400	,100																																																																				
	Erkek	211	5,18	,711				Takım içi rekabet	Kadın	191	5,58	,771	-,216	400	,829	Erkek	211	5,60	,721	Takım içi çatışma	Kadın	191	4,39	1,560	-1,870	400	,062	Erkek	211	4,66	1,324																																												
Takım içi rekabet	Kadın	191	5,58	,771	-,216	400	,829																																																																				
	Erkek	211	5,60	,721				Takım içi çatışma	Kadın	191	4,39	1,560	-1,870	400	,062	Erkek	211	4,66	1,324																																																								
Takım içi çatışma	Kadın	191	4,39	1,560	-1,870	400	,062																																																																				
	Erkek	211	4,66	1,324																																																																							

Akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ölçeğinden alınan puanların cinsiyete göre değişip değişmediğini anlamak üzere yapılan T-Testi sonuçlarına göre; ölçeğin görev ve ego yönelimi alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır ($p>,05$).

Tablo 4.8. Antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ölçeğinden alınan puanların cinsiyete göre T-Testi sonuçları.

	Cinsiyet	N	Ortalama	S	t	sd	P																																																																																
Antrenör Görev Yönelimi	Kadın	191	4,05	,372	,533	400	,594																																																																																
	Erkek	211	4,03	,364				İşbirliğiyle öğrenme	Kadın	191	4,07	,465	,979	400	,328	Erkek	211	4,03	,422	Önemli rol	Kadın	191	4,05	,479	-,659	400	,511	Erkek	211	4,08	,444	Çaba	Kadın	191	4,05	,391	1,001	400	,317	Erkek	211	4,01	,387	Antrenör Ego Yönelimi	Kadın	191	3,53	,716	-,2,186	400	,029	Erkek	211	3,66	,540	Hatadan dolayı cezalandırma	Kadın	191	3,40	,904	-1,663	400	,097	Erkek	211	3,54	,737	Adaletsiz takdir	Kadın	191	3,60	,706	-2,155	400	,032	Erkek	211	3,73	,536	Takım içi rekabet	Kadın	191	3,77	,613	-2,602	400	,010
İşbirliğiyle öğrenme	Kadın	191	4,07	,465	,979	400	,328																																																																																
	Erkek	211	4,03	,422				Önemli rol	Kadın	191	4,05	,479	-,659	400	,511	Erkek	211	4,08	,444	Çaba	Kadın	191	4,05	,391	1,001	400	,317	Erkek	211	4,01	,387	Antrenör Ego Yönelimi	Kadın	191	3,53	,716	-,2,186	400	,029	Erkek	211	3,66	,540	Hatadan dolayı cezalandırma	Kadın	191	3,40	,904	-1,663	400	,097	Erkek	211	3,54	,737	Adaletsiz takdir	Kadın	191	3,60	,706	-2,155	400	,032	Erkek	211	3,73	,536	Takım içi rekabet	Kadın	191	3,77	,613	-2,602	400	,010	Erkek	211	3,92	,540								
Önemli rol	Kadın	191	4,05	,479	-,659	400	,511																																																																																
	Erkek	211	4,08	,444				Çaba	Kadın	191	4,05	,391	1,001	400	,317	Erkek	211	4,01	,387	Antrenör Ego Yönelimi	Kadın	191	3,53	,716	-,2,186	400	,029	Erkek	211	3,66	,540	Hatadan dolayı cezalandırma	Kadın	191	3,40	,904	-1,663	400	,097	Erkek	211	3,54	,737	Adaletsiz takdir	Kadın	191	3,60	,706	-2,155	400	,032	Erkek	211	3,73	,536	Takım içi rekabet	Kadın	191	3,77	,613	-2,602	400	,010	Erkek	211	3,92	,540																				
Çaba	Kadın	191	4,05	,391	1,001	400	,317																																																																																
	Erkek	211	4,01	,387				Antrenör Ego Yönelimi	Kadın	191	3,53	,716	-,2,186	400	,029	Erkek	211	3,66	,540	Hatadan dolayı cezalandırma	Kadın	191	3,40	,904	-1,663	400	,097	Erkek	211	3,54	,737	Adaletsiz takdir	Kadın	191	3,60	,706	-2,155	400	,032	Erkek	211	3,73	,536	Takım içi rekabet	Kadın	191	3,77	,613	-2,602	400	,010	Erkek	211	3,92	,540																																
Antrenör Ego Yönelimi	Kadın	191	3,53	,716	-,2,186	400	,029																																																																																
	Erkek	211	3,66	,540				Hatadan dolayı cezalandırma	Kadın	191	3,40	,904	-1,663	400	,097	Erkek	211	3,54	,737	Adaletsiz takdir	Kadın	191	3,60	,706	-2,155	400	,032	Erkek	211	3,73	,536	Takım içi rekabet	Kadın	191	3,77	,613	-2,602	400	,010	Erkek	211	3,92	,540																																												
Hatadan dolayı cezalandırma	Kadın	191	3,40	,904	-1,663	400	,097																																																																																
	Erkek	211	3,54	,737				Adaletsiz takdir	Kadın	191	3,60	,706	-2,155	400	,032	Erkek	211	3,73	,536	Takım içi rekabet	Kadın	191	3,77	,613	-2,602	400	,010	Erkek	211	3,92	,540																																																								
Adaletsiz takdir	Kadın	191	3,60	,706	-2,155	400	,032																																																																																
	Erkek	211	3,73	,536				Takım içi rekabet	Kadın	191	3,77	,613	-2,602	400	,010	Erkek	211	3,92	,540																																																																				
Takım içi rekabet	Kadın	191	3,77	,613	-2,602	400	,010																																																																																
	Erkek	211	3,92	,540																																																																																			

Antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ölçeğinden alınan puanların cinsiyete göre değişip değişmediğini anlamak üzere yapılan T-Testi sonuçlarına göre; ölçeğin ego yönelimi ile adaletsiz takdir ve takım içi rekabet alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmalar bulunmaktadır ($p<,05$). Anlamlı farklılaşmalar erkek katılımcıların ölçekten aldığı yüksek ortalama puanlardan kaynaklanmaktadır.

Tablo 4.9. Spora bağlılık ölçeğinden alınan alt boyut puanlarının cinsiyete göre T-Testi sonuçları.

	Cinsiyet	N	Ortalama	S	t	sd	P																																
Güven	Kadın	191	4,01	,612	,374	400	,709																																
	Erkek	211	3,99	,572				Adanmışlık	Kadın	191	4,06	,634	1,585	400	,114	Erkek	211	3,96	,621	Dinçlik	Kadın	191	3,99	,656	,096	400	,923	Erkek	211	3,98	,595	Coşku	Kadın	191	4,10	,629	1,922	400	,055
Adanmışlık	Kadın	191	4,06	,634	1,585	400	,114																																
	Erkek	211	3,96	,621				Dinçlik	Kadın	191	3,99	,656	,096	400	,923	Erkek	211	3,98	,595	Coşku	Kadın	191	4,10	,629	1,922	400	,055	Erkek	211	3,98	,570								
Dinçlik	Kadın	191	3,99	,656	,096	400	,923																																
	Erkek	211	3,98	,595				Coşku	Kadın	191	4,10	,629	1,922	400	,055	Erkek	211	3,98	,570																				
Coşku	Kadın	191	4,10	,629	1,922	400	,055																																
	Erkek	211	3,98	,570																																			

Spora bağlılık ölçeğinden alınan puanların cinsiyete göre değişip değişmediğini anlamak üzere yapılan T-Testi sonuçlarına göre; ölçeğin alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmalar bulunmamaktadır ($p>,05$). İstatistiksel olarak anlamlı bir

fark olmamasına rağmen Spora bağlılıkta kadın sporcuların erkek sporculara göre coşku alt boyutunda puan ortalamalarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

4.4. Dördüncü Hipoteze Ait Bulgular

Araştırmanın 4. Hipotezi olan “Spor yılının takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı, antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve spora bağlılık ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisi vardır” hipotezinin testi amacıyla gerçekleştirilen korelasyon analizi sonuçları Tablo 4.10., 4.11. ve 4.12.’de gösterilmektedir.

Tablo 4.10. Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ile spor yapma yılı arasındaki ilişkiyi gösteren Pearson Korelasyon Analizi sonuçları.

	Değişkenler	N	r	p
Akran Görev Yönelimi	Gelişim	402	,053	,290
	İlişkisellik	402	,020	,687
	Çaba	402	,081	,103
Akran Ego Yönelimi	Takım içi rekabet	402	,105	,035
	Takım içi çatışma	402	,004	,931

Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ile spor yapma yılı arasındaki ilişkinin testi amacıyla gerçekleştirilen korelasyon analizi sonuçlarına göre; sporcuların spor yapma yılı ile akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısının akran görev yönelimi gelişim ($r=,053$), ilişkisellik ($r=,020$), çaba ($r=,081$); akran ego yöneliminin takım içi rekabet ($r=,105$) ve takım içi çatışma ($r=,004$) alt boyutları arasında zayıf düzeyde, pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Spor yapma yılı arttıkça akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısının takım içi rekabet alt boyutunda zayıf düzeyde de olsa artacağı söylenebilir. Diğer alt boyutlar spor yılı ile anlamlı bir ilişki göstermemiştir.

Tablo 4.11. Takım sporcularında antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ile spor yapma yılı arasındaki ilişkiyi gösteren Pearson Korelasyon Analizi sonuçları.

	Değişkenler	N	r	p
Antrenör Görev Yönelimi	İşbirliğiyle öğrenme	402	,011	,820
	Önemli rol	402	,-024	,630
	Çaba	402	,-019	,707
Antrenör Ego Yönelimi	Hatadan dolayı cezalandırma	402	,033	,504
	Adaletsiz takdir	402	,032	,521
	Takım içi rekabet	402	,040	,425

Takım sporcularında antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ile spor yapma yılı arasındaki ilişkinin testi amacıyla gerçekleştirilen korelasyon analizi sonuçlarına göre; sporcuların spor yapma yılı ile antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısının antrenör ego yönelimi iş birliğiyle öğrenme ($r=,011$); antrenör ego yöneliminin hatadan dolayı cezalandırma ($r=,033$), adaletsiz takdir ($,032$) ve takım içi rekabet ($r=,040$) alt boyutları arasında çok zayıf düzeyde, pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Spor yapma yılı arttıkça antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısının bu alt boyutlardaki algı düzeyinin anlamlı düzeyde olmasa da artacağı söylenebilir.

Sporcuların spor yapma yılı ile antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısının antrenör görev yönelimi önemli rol ($r=,-024$) ve çaba ($r=,-019$) alt boyutları arasında düşük düzeyde, negatif bir ilişki olduğu görülmektedir. Spor yapma yılı arttıkça antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısının önemli rol ve çaba alt boyutlarındaki algı düzeylerinin anlamlı düzeyde olmasa da azalacağı söylenebilir.

Tablo 4.12. Takım sporcularında spora bağlılık ile spor yapma yılı arasındaki ilişkiyi gösteren Pearson Korelasyon Analizi sonuçları.

Değişkenler	N	r	p
Güven	402	,079	,112
Adanmışlık	402	,049	,326
Dinçlik	402	,077	,123
Coşku	402	,090	,072

Sporcuların spor yapma yılı ile spora bağlılığın güven ($r=,079$), adanmışlık ($r=,049$), dinçlik ($r=,077$) ve coşku ($r=,090$) alt boyutları arasında düşük düzeyde, pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Spor yapma yılı arttıkça spora bağlılığın düşük düzeyde de olsa

artacağı, güven, adanmışlık, dinçlik ve coşku duygularının spor yılları ile güçlendiği söylenebilir.

5. TARTIŞMA

Yapılan çalışmada takım sporlarında akran motivasyonel iklim,algılanan motivasyonel iklim ve spora bağlılık ile ilişkisi incelenmiştir. Bu araştırmanın çıkış noktası, literatürdeki benzer çalışmalardan hareketle, ülkemizdeki sporcuların spora bağlılıkları üzerinde akranların ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklimi değerlendiren kapsamlı bir çalışma yürütmektir. Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan hipotezler için farklı analizler uygulanmış ve farklı bulgular elde edilmiştir. Bu bölümde elde edilen bulgulara yönelik tartışma ve sonuçlar ele alınmıştır. Genel olarak bulgular, antrenör ve akranların yarattığı motivasyonel iklimin, sporcuların spora bağlılıkları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ile spora bağlılık arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre, antrenörlerin oluşturduğu algı ile akranların oluşturduğu algı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edildiği için H₁ hipotezi kabul edilmiştir. Akran ve antrenör motivasyonel iklimlerinin hem görev hem ego yönelimi boyutları arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Literatür taranarak daha önce yapılmış benzer çalışmalara bakıldığında, bulunan sonuçlar diğer çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Zhadaris ve ark. (2006) motivasyon ve bağlılık arasında güçlü bir pozitif ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Vazou ve arkadaşları antrenörün ve akranların yarattığı motivasyonel iklimin birbiriyle ilişkili ancak bağımsız iki ayrı yapı olduğunu ortaya koymuştur (Vazou ark., 2005).

Akran motivasyonel iklimi görev yönelimi ile spora bağlılığın güven, adanmışlık, dinçlik, coşku boyutları arasında pozitif yönde zayıf ilişki saptanmıştır. Bulunan sonuçlar diğer çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Akranların motivasyonel iklimin oluşumunda önemli bir rol oynadığı akranlar arasındaki olumlu ilişkilerin,

sporcuların motivasyonunu pozitif yönde etkilediği ve spora uzun vadeli katılımı teşvik ettiği belirtilmektedir (Wuerth, Lee ve Alfermann, 2004). Scanlan ve arkadaşları (2016) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre de takım arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler, genç sporcuların spora devam etme isteğini güçlendirmektedir (Ntoumanis ve Taylor, 2012). McDonough ve Crocker (2005) tarafından yapılan çalışmada da zayıf düzeyde de olsa sporda arkadaşlık kalitesi ile spora bağlılık arasında pozitif bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Tamminen ve arkadaşları (2016) tarafından yapılan araştırmada görev yönelimli akran iklimi ile spora katılımdan alınan zevk ve spora bağlılık arasında pozitif bir ilişki görülmüştür. Garn (2016) takım arkadaşlarından algılanan sosyal kabul, katılımdan alınan zevk ve spora bağlılık arasında pozitif ve anlamlı ilişki olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlardan hareketle sporcuların takım arkadaşlarının görev yönelimli desteklerinin sporcuların spora bağlılıklarına katkıda bulunacağı söylenebilir.

Akran motivasyonel iklimi ego yönelimi ile spora bağlılık güven ve coşku boyutları arasında negatif yönde çok zayıf ilişki saptanmıştır. Bulunan sonuçlar diğer çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Tamminen ve arkadaşları (2016) tarafından yapılan araştırmada da ego yönelimli akran iklimi ile spora bağlılık arasında negatif bir ilişki olduğu görülmüştür. Takım içindeki rekabet ve çatışmaların önemli düzeyde olmasa da sporcuların spora bağlılığını azaltıcı etkisi olduğu söylenebilir. Bu sonuçlar gösteriyor ki takım sporlarında sporcuların takımdaki arkadaşları ile ilişkileri spora devam etme motivasyonu sağlama konusunda önemli bir etkidir. Spor ortamında arkadaşlık ilişkilerinin artırılması, sosyal bağların kuvvetlendirilmesi bu bakımdan önem kazanmaktadır.

Bu çalışma takım sporu sporcuları ile yapılmıştır, takım sporu ortamında ağırlıklı olarak takım içindeki arkadaşlarına bağlılıklarının daha fazla olması beklenebilir. Bireysel sporlarda sporcu antrenörü ile daha fazla yakın ilişki içerisinde olmaktadır, takım sporlarında bu ilişki daha genel ve mesafeli olabilmektedir. Sporcu spor ortamında yaşadığı, bazen de antrenörden kaynaklı olumlu yada olumsuz durumlardan kaynaklı duygularını takım arkadaşlarıyla paylaşarak dengeleyebilir, antrenörüyle bu duygularını düşüncelerini paylaşmaktan imtina edebilir. Bu nedenle antrenör kaynaklı motivasyonel iklim bu çalışmanın katılımcısı olan sporcuların spora bağlılığını çok fazla etkilememiş olabilir.

Antrenör motivasyonel iklimi görev yönelimi ile spora bağlılığın güven, adanmışlık, dinçlik, coşku boyutları arasında pozitif yönde zayıf ilişki saptanmıştır.

Bulunan sonuçlar diğer çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Pulido ve arkadaşlarının (2018) yapmış oldukları araştırmada destekleyici antrenör tarzının, spora bağlılığı pozitif yordadığı görülmüştür. Scanlan ve arkadaşları (2016) tarafından yapılan çalışmada, genç sporcuların spora bağlılıklarını etkileyen sosyal faktörlerin ebeveyn ve antrenör desteği olduğunu, bu desteğin genç sporcuların spora bağlılıklarını artırdığını belirtmektedirler. Hall ve diğerlerinin (2017) yapmış oldukları antrenörün oluşturduğu güdüsel iklim ve spora bağlılık araştırmasında bireysel ve takım sporları karşılaştırılmış, hem bireysel sporlarda, hem takım sporlarında görev yönelimli ve yardımlaşma iklimi arttıkça, spora bağlılığın arttığı görülmüştür. Görev yönelimli motivasyonel iklimde antrenörler sporcunun öğrenme sürecine önem verir ve sporcunun gelişimini sporcunun bireysel yeteneklerini gözönünde bulundurarak çabasına göre değerlendirir. Sporcusuna sosyal ve duygusal destek sağlar. Antrenörün bu tür davranışlarının sporcuların spora bağlılıklarını artırdığı söylenebilir.

Antrenör motivasyonel iklimi ego yönelimi ile spora bağlılığın adanmışlık ve coşku boyutları arasında negatif yönde çok zayıf ilişki saptanmıştır. Bulunan sonuçlar diğer çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Pulido ve arkadaşlarının (2018) yapmış oldukları araştırmada da engelleyici antrenör tarzının spora bağlılığın negatif yordayıcısı olduğu ortaya konmuştur. Ego yönelimli antrenör ve sporcu arasında otoriter ilişki vardır. Ego yönelimli antrenör başarılı sporcuları öne çıkarma, sporcuları arasında rekabet yaratma ve sporcuları kıyaslama, başarısızlıklar ve hatalarda sporcusunu cezalandırma eğilimindedir. Antrenörün bu tür davranışlarının sporcuların spora bağlılıklarını azalttığı söylenebilir. Bu sonuçlar antrenör davranışlarının takım sporlarında sporcuları bir arada tutabilmek, birlikteliği sağlamak, ortak hedefe yönlendirmek ve sporcuların spora devamlılığını sağlamak için önemli bir etken olduğunu göstermektedir. Granero-Gallegos (2017) hentbol oyuncularıyla yaptığı araştırmasında, antrenörün sosyalleşme rolünün hem hentbol oyuncusunun spora bağlılığını ve olumlu motivasyonel profilini hem de spor performansını etkilediğini göstermiştir.

Hedef yönelimi yaklaşımına göre, görev yönelimli hedeflere sahip sporcu başarılı olmak için çabalamalı, çok çalışmalıdır. Ancak hedefe ulaşmak için çalışırken sporcu zevk alarak çalışmalıdır. Antrenör spor ortamında bunu destekleyecek bir iklim yaratmalıdır.

Antrenörlerin, motivasyonel iklimi belirlemede rolüne baktığımızda özellikle, antrenörlerin sporcuları desteklemesi, güven vermesi ve başarılarına değer vermesi,

sporcuların spora olan bağlılığını artırmaktadır, bu nedenle antrenörlerin sporculara hedefler koyması ve başarılarını takdir etmesi, motivasyonel iklimin olumlu yönde şekillenmesine katkıda bulunacaktır (Smith, Balaguer ve Duda, 2006).

Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı düzeylerinin spora bağlılık üzerine yordayıcı etkisini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre, akran motivasyonel iklimi ve antrenör motivasyonel iklimi görev yönelimi alt boyutlarının spora bağlılığın güven ve coşku boyutları üzerinde yordayıcı etkisi olduğu görüldüğü için H₂ hipotezi kabul edilmiştir. Alesi ve ark. (2019) tarafından yaş aralığı 16-17 olan genç hentbol oyuncularıyla yapılan çalışma yüksek düzeyde görev içeren iklimin hentbol oyuncularının spora bağlılığını pozitif yönde etkilediğini göstermiştir. Başarı hedefi kuramına göre görev yönelimi yüksek sporcular, takım ortamını ustalık iklimi olarak algılar ve bu tür sporcular aktivitelerden daha çok doyum duyarlar (Duda ve Nicholls, 1992). Keyif alınan spor ortamındaki coşku hissini sporcuların spora bağlılığını etkilediği söylenebilir.

Akran motivasyonel iklimi ve antrenör motivasyonel iklimi görev yönelimi ile antrenör ego yönelimi alt boyutlarının spora bağlılığın adanmışlık boyutu üzerinde yordayıcı etkisi olduğu, antrenör motivasyonel iklimi görev yönelimi alt boyutunun spora bağlılığın dinçlik boyutu üzerinde yordayıcı etkisi olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde Chaumeton ve Duda (1988) erkek basketbol oyuncularının ve antrenörlerinin hedef yönelimleri arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında, sporcular görev yöneliminin her düzeyde önemli olduğunu, en üst düzey yarışmada oyuncu ve antrenörler için kazanmanın önemli olduğunu ortaya çıkarmıştır. Sporcuların bireysel hedef yönelimi, motivasyonel iklim etmenlerinin etkisiyle güçlenmekte, zayıflamakta veya bazen tersine dönebilmektedir (Akt. Toros, 2002). Pons ve diğerlerinin (2018) kaygı ve stresle başa çıkma stratejilerinin spora bağlılıkla ilişkisini inceledikleri çalışmada endişe ve kaygının, görev yönelimli başa çıkma ile ilişkili olduğu görülmüştür. Görev odaklı başa çıkmanın spora bağlılıkla olumlu ilişkisi olduğu görülürken, çekilme yönelimli başa çıkmanın olumsuz ilişkiye sahip görülmüştür. Bu bakımdan özellikle takım sporlarında sporcunun arkadaşlarına karşı sorumluluk hissini görev odaklı başa çıkmada ve spora bağlılıkta önemli etken olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada akranların sporcuların spora bağlılıklarında daha fazla etkiye sahip olduğu sonucu bulunmuştur. Bu sonuca benzer şekilde Akıncı Özdurulmuş (2022)

tarafından 14-16 yaş aralığındaki genç futbolcularla yapılan araştırmada da akran etkisinin, antrenörün yarattığı motivasyonel iklimden daha yüksek etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulguları destekler biçimde Sullivan ve Kent'te (2003) akranların sporcuların spora bağlılığı üzerinde de önemli bir etkiye sahip olduğu, özellikle, olumlu ve destekleyici bir takım ortamının oluşturulması, sporcuların motivasyonunu artırdığı spora olan bağlılıklarını güçlendirdiğini belirtmektedir. Bireysel farklılıklar açısından bakıldığında her sporcu farklıdır ve antrenör ve akranların etkileri bireysel düzeyde değişebilir. Bazı sporcular, bireysel dikkat ve teşvikten daha fazla fayda sağlarken, diğerleri grup destek ve motivasyondan daha fazla etkilenebilir (Mageau ve Vallerand, 2003).

Literatürdeki diğer araştırmalara göre spor ve egzersiz ortamlarındaki motivasyonel iklimi etkileyen ve üzerinde en çok durulan sosyal etkenlerden başlıcası antrenörler ve onların davranışlarıdır. Antrenörler gerek antrenmanlarda gerekse de müsabakalarda sporcularla etkileşime girer, çalışmalarını yapılandırır ve onlara gelişimleri doğrultusunda geri bildirimlerde bulunurlar. Bu davranışlar sporcuların içsel motivasyonlarını, keyif almalarını ve spora devamlarını etkiler (Duda, 2007; Ames, 1992; akt. Akıncı Özdemir, 2022). Izad ve diğerlerinin (2016) 15-18 yaş grubu sporcularla yaptıkları araştırma sonuçları antrenörün oluşturduğu görev ve yardımlaşma odaklı güdüsel iklimin, spora bağlılık üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Sporcu, antrenörden sosyal destek algıladığında spora bağlılığı da artmaktadır. Altın ve ark. (2023) tarafından antrenör davranış stilleri algısının spora bağlılığı yordama etkisini inceledikleri, 18-27 yaş aralığındaki sporcuların katıldığı araştırmada sporcuların antrenör davranış stillerine yönelik algıları ile spora bağlılık (odaklanma, dinç olma) düzeyleri arasında anlamlı pozitif ilişkiler bulunmuştur. Ödüllendirici antrenör davranış algısının spora bağlılığın odaklanma boyutunu yordama etkisi anlamlı bulunmuştur.

Motivasyonel iklim ve sporcuların bağlılığı üzerine yapılmış çeşitli araştırmalarda destekleyici ve başarı odaklı bir motivasyonel iklimin, sporcuların spora bağlılığını artırdığını destekleyici bir iklimin, sporcuların sporu daha keyifli ve anlamlı bulmalarını, bu da spora olan bağlılıklarını artırdığı belirtilmiştir (Balaguer, Castillo, Duda ve García-Merita, 2008).

Sporunda motivasyonel iklim kavramı, başarı motivasyonu teorilerine dayanan ve zamanla spor bilimlerine uyarlanan bir kavramdır. Başarı Hedef Teorisi'nden Öz Belirleme Teorisi'ne kadar birçok teori, sporcuların nasıl motive edileceğini ve

antrenörlerin bu motivasyonu nasıl etkilediğini açıklamaktadır. Görev yönelimli bir motivasyonel iklim, sporcuların içsel motivasyonunu, katılımını ve uzun vadeli başarılarını desteklerken, ego yönelimli iklim, stres ve performans kaygısını artırabilir, spora katılımını azaltabilir. Bu araştırmanın sonuçları değerlendirildiğinde belirtilen teorilerle örtüşen sonuçlar verdiği söylenebilir.

Takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı, antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve spora bağlılık düzeyinde cinsiyete göre karşılaştırma yapmak amacıyla gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre, katılımcıların akran motivasyonel iklimi görev ve ego yönelimi algısının cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edildiği için H₃ hipotezi reddedilmiştir. İstatistiksel olarak anlamlı fark görünmese de akran motivasyonel iklimi ego yönelimi boyutlarından olan takım içi çatışma puanlarının erkek sporcularda daha yüksek olduğu görülmüştür. Duda (1989) tarafından bireysel ve takım sporları yapan sporcularla yapılan çalışmada, kadın ve erkek sporcuların hedef yönelimleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Araştırma sonucuna göre, kadın sporcuların daha çok görev yönelimli, erkeklerin ise ego yönelimli olduğu görülmüştür (Akt., Akıncı Özdemir, 2022). Liv ve arkadaşları (1996) beden eğitimi bölümünde okuyan üniversite öğrencilerinin hedef yönelimlerini inceledikleri araştırmada ego yöneliminde erkeklerin kızlardan anlamlı derecede farklı olduklarını, görev yöneliminde ise fark olmadığını belirlemişlerdir. Koç (2021) tarafından yapılan araştırmanın cinsiyete ilişkin sonuçları sporcuların motivasyon düzeylerinde cinsiyet değişkenine göre kadın sporcular lehine fark olduğunu belirtmektedir. Erturan İlker ve Mülazımoğlu Ballı (2017) motivasyon iklimi algısındaki cinsiyet farklılıklarına ilişkin çalışma sonucunda, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek düzeyde ustalık motivasyon iklimi algısı elde ettiğini göstermektedir.

Ekizoğlu (2023) tarafından yapılan araştırmada da bu çalışmanın sonuçlarına benzer şekilde sporcuların cinsiyetlerinin spora bağlılık konusunda anlamlı bir farklılık yaratmadığını belirtmektedir. Castro Sancez ve ark., (2019) motivasyonel iklimi cinsiyete bağlı olarak incelemiş çeşitli farklı değişkenlerin de ele alındığı çalışma sonucunda görev içeren bir iklimin hem kadın ve hem erkeklerde spora katılımı artırdığını belirtilmiştir.

Antrenör motivasyonel iklimi görev yönelimi algısının cinsiyete göre farklılaşmadığı, ego yönelimi boyutu ile adaletsiz takdir ve takım içi rekabet algı düzeylerinin kadınlara göre erkeklerde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonucun

kültürel öğelerle ve toplumsal cinsiyet davranış kalıplarıyla ilişkili olduğu düşünülebilir. Genel olarak Türk toplumunda kız çocuklarından beklenen davranışlar sakin, uyumlu, kanaatkar, itaatkar olmaları ve büyüklere saygı çerçevesinde davranmalarındır. Bu toplumsal cinsiyet davranış kalıplarının spor ortamına yansması kız sporcuların antrenörlerin takım arkadaşlarıyla rekabet yaratmasını, kendi çabaları antrenörü tarafından takdir edilmezken takım arkadaşı/arkadaşlarının çabalarının takdir edilmesini olumsuz karşılamaması şeklinde olabilir.

Spora bağlılık ölçeğinden alınan puanların cinsiyete göre değişip değişmediğini anlamak üzere yapılan analiz sonuçlarına göre ne ölçeğin kendisinde ne de alt boyutlarında fark görülmemiştir. İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamasına rağmen *coşku* alt boyutunda spora bağlılıkta kadın sporcuların erkek sporculara göre puan ortalamalarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Zahariadis ve diğerlerinin (2006) ergen sporcularla yapılan çalışmasında güdülenme ve spora bağlılık arasında anlamlı pozitif ilişki bulunmuştur. Izad ve diğerlerinin (2016) yine ergen sporcularla yaptıkları antrenörden algılanan sosyal destek araştırmasının sonuçları kızlarda özerkliği destekleyici davranışların spora bağlılığı etkilediği ortaya koyulurken, erkeklerde ilişkileri destekleyici davranışların spora bağlılığı etkilediği saptanmıştır.

Spor yılının takım sporcularında akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısı, antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısı ve spora bağlılık ilişkisini test etmek amacıyla yapılan analiz sonuçlarına göre, akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısının spor yılı ile ilişkisine ilişkin sonuçlar incelendiğinde tüm alt boyutlarda zayıf düzeyde pozitif bir ilişki olduğu görüldüğü için H₄ hipotezi kabul edilmiştir. Spor yapma yılı arttıkça sporcularda akranların oluşturduğu motivasyonel iklim algısının düşük düzeyde de olsa önemli hale geldiği söylenebilir. Bunun nedeni bir arada geçirilen sürenin artmasıyla daha fazla sportif ve özel paylaşım fırsatına sahip olunması, ortak deneyimlerin yaşanması bunun da arkadaşlık ilişkilerine daha duyarlı hale gelmesine yol açması olabilir. Bunun net olarak söylenebilmesi için takımla bir arada geçirilen süreye yönelik analizler yapılarak değerlendirilmelidir.

Antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısının spor yılı ile ilişkisine ilişkin sonuçlar incelendiğinde iş birliğiyle öğrenme, hatadan dolayı cezalandırma, adaletsiz takdir ve takım içi rekabet alt boyutlarda düşük düzeyde pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Önemli rol ve çaba alt boyutlarında ise düşük düzeyde negatif bir ilişki olduğu görülmüştür. Yine akranlarda olduğu gibi spor yapma yılı arttıkça sporcularda

antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklim algısının düşük düzeyde de olsa önemli hale geldiği söylenebilir. Sonuçların daha iyi yorumlanabilmesi ve anlamlandırılabilmesi için antrenörle geçirilen sürenin ve yaş faktörü gibi faktörlerin göz önünde bulundurulması gerekir. Spor yapma yılı arttıkça sporcular yaş faktörünün de etkisiyle antrenörlerin oluşturduğu motivasyonel iklimin daha çok farkına varabilmekte, antrenörünün davranışlarını tanıma, algılama ve yorumlama becerisi gelişmektedir. Bu çalışmada yaş aralıkları birbirine yakın olduğu için yaşa göre değerlendirme yapılmamıştır. Yaş faktörünün spora bağlılıktaki etkisi konusunda Siyahtaş ve ark., (2020) tarafından yapılan bireysel ve takım sporu yapan sporcuların spora bağlılık düzeylerinin incelendiği araştırmada bireysel branş sporcularının spora bağlılıklarının takım sporu sporcularından daha yüksek olduğunu, yaşlarının arttıkça spor bağlılıklarının azaldığını tespit edilmiştir.

Spora bağlılık ile spor yılı ile ilişkisine ilişkin sonuçlar incelendiğinde tüm alt boyutlarda düşük düzeyde pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuçlardan hareketle spor yapma yılı arttıkça spora bağlılığın da düşük düzeyde de olsa artacağı söylenebilir. Çalışma bulgularıyla benzer şekilde Scanlan ve arkadaşları (1993) 14-18 yaş aralığındaki sporcularda spora bağlılığın zaman içinde değişimi çalışmasında 3, 5 ve 10. haftalarda ölçümler yapmış, süreç içerisinde spora katılımdan alınan zevk puanlarının arttığı görülmüştür. Spordan alınan zevk puanları azaldıkça spora bağlılığın da azaldığı, değerli fırsatlar arttıkça, spora bağlılığın da arttığı görülmüştür. Andreu ve Hernandez'in (2018) sporda yarışmacılık düzeyi ve spora bağlılık ilişkisi araştırmasına göre U11 ve U14 ilk yıl gruplarında en yüksek spora bağlılık seviyelerinin olduğu, katılım fırsatları bakımından tüm gruplar için yıl ilerledikçe spora bağlılık seviyelerinin arttığı görülmüştür. Katılım ve eğlence fırsatlarının birinci yıldan sonraki yıllara doğru arttığını, bunun da spor pratiğinde deneyim ve devamlılık hakkında öğrenmenin önemini yansıttığını ortaya koymaktadır.

Literatürde spor yılı arttıkça spora bağlılığın azaldığını gösteren araştırmalar da bulunmaktadır. DeJonge ve arkadaşlarının (2019) fiziksel benlik algısı ve spora bağlılık araştırmasında, 215 ergen kız sporcu ile 24 ay aralıklı ölçümleme sonucunda katılımcıların başlangıçta spora bağlılıkta orta ile yüksek puanlar bildirdikleri, son ölçümde ise spora bağlılık puanlarında düşüş gerçekleştiğini belirtmişlerdir.

Weiss ve Weiss (2007) tarafından cimnastik sporu yapan 8-18 yaş aralığındaki 304 kız sporcuyla yapılan araştırmada 8-11 yaş grubundaki sporcuların, daha ileri yaş

gruplarındaki sporculara göre spora katılımından daha fazla zevk aldıkları görülmüştür. Ekizoğlu'da (2023) araştırmasında yarışmalara katıldıkça spora bağlılığın arttığını, ancak bununla birlikte spor yapma süresi arttıkça spor bağımlılığının azaldığı sonucuna ulaşmıştır.

Spor yılı ve spora bağlılık sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde spor yapma yılı ile spora bağlılığın artacağını ya da azalacağını söylemenin mümkün olmadığı görülmektedir. Spor yılı arttıkça sporcunun spordan beklentileri, fiziksel-psikolojik-zihinsel yorgunluk düzeyleri, spora doyumluk düzeyi, spor yapmaktan keyif alma düzeyi, yarışmalara katılım ve başarı isteği, yaşamdaki öncelikler, sakatlıklar, hırslı kişilik gibi sayısı artırılabilir birçok faktörden spora bağlılık düzeyi etkilenecek ve değişiklik gösterebilecektir. Bu bakımdan salt spor yılı ile spora bağlılığı değerlendirmek yeterli değildir.

Bu çalışmada ulaşılması planlanan örneklemden daha fazlasına ulaşılarak 402 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada bazı sınırlılıklar mevcuttur. Takım sporları yapan ve 14-16 yaş aralığındaki en az il düzeyindeki yarışmalara katılmış lisanslı sporcuların dâhil edilmiş olmasının, bazı demografik verilerin dağılımının eşit olmamasının sonuçları etkilemiş olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Çalışmanın örneklemini, Ankara ve Denizli ilinde yaşayan sporcuların oluşturması sonuçların tüm ülkeye genellenebilirliğini sınırlamaktadır.

6. SONUÇ

Bu araştırma takım sporları yapan sporcuların akran, antrenör motivasyonel iklim algı düzeylerinin spora bağlılığı yordayıcı etkisi ve ilişkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Ayrıca sporcuların akran, antrenör motivasyonel iklim algısı ve spora bağlılıkları cinsiyet ve spor yapma yılına göre incelenmesi de amaçlanmıştır. Araştırmaya 173 voleybol, 122 futbol, 89 basketbol, 10 hentbol, 8 futsal sporcusu olmak üzere 14-16 yaş aralığında 191 kadın, 211 erkek toplamda 402 sporcu katılmıştır. Araştırmaya katılan sporcuların %66,9'u il genelinde yarışmaya katılmıştır.

Araştırmaya katılan sporcuların akran ve antrenör motivasyonel algısının görev ve ego yönelimi düzeyleri arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak sporcuların akran motivasyonel iklim görev yönelim ve ego yönelim düzeyleri arttıkça antrenör motivasyonel iklim görev ve ego yönelim düzeyleri artmaktadır.

Araştırma konusunu ortaya çıkaran düşünce sporcunun spora devam etmesinde diğer bir deyişle spora bağlılığında antrenörün mü yoksa akranın mı daha etkili olduğunun sorgulanmasıdır. Araştırma sonucu birini diğerine üstün kılacak bulgu vermemiştir. Araştırmaya katılan sporcuların akran ve antrenör motivasyonel iklimi görev yönelimi algısı ile spora bağlılık güven, adanmışlık, dinçlik, coşku boyutları arasında pozitif yönde zayıf ilişki olduğu, bu ilişki düzeyinin ego yönelimi algısında çok zayıf düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç akranların ya da antrenörlerin spora bağlılık konusunda etkili olmadığı anlamına gelmemelidir.

Araştırmaya katılan sporcuların akran motivasyonel iklimi ego yönelimi algısı ile spora bağlılığın güven boyutu arasında çok zayıf düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki, coşku boyutu arasında negatif düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Akranlarda ego yönelimi arttıkça güven düzeyi artacak, ego yönelimi azaldıkça coşku artacak veya tam tersi ego yönelimi arttıkça coşku azalacaktır.

Araştırmada sporcuların akran, antrenör motivasyonel iklim algı düzeylerinin spora bağlılığı yordayıcı etkisi incelenmiştir. Sonuç olarak akran, antrenör motivasyonel iklimi görev yönelimi alt boyutlarının spora bağlılık güven, adanmışlık, dinçlik, coşku boyutları üzerinde düşük düzeyde de olsa yordayıcı etkisi olduğu saptanmıştır. Araştırma sonucu motivasyonel iklimin akran görev yönelimi boyutunun spora bağlılıkta etkisinin daha fazla olduğunu, antrenör görev yönelimi boyutunun spora bağlılık güven boyutunda daha etkin olduğunu göstermiştir.

Akran, antrenör motivasyonel iklimi görev yönelimi alt boyutları birlikte, spora bağlılık güven boyutu toplam varyansın yaklaşık %11,4'ünü, coşku boyutu toplam varyansın yaklaşık %17,3'ünü açıklamaktadır. Akran, antrenör motivasyonel iklimi görev yönelimleri ile antrenör motivasyonel iklimi ego yönelimi alt boyutları birlikte, spora bağlılık adanmışlık boyutu toplam varyansın yaklaşık %16,7'sini açıklamaktadır. Antrenör motivasyonel iklimi görev yönelimi alt boyutları birlikte, spora bağlılığın dinçlik boyutu toplam varyansın yaklaşık %17,3'ünü açıklamaktadır.

Katılımcıların akran motivasyonel iklimi görev ve ego yönelimi algısının cinsiyete göre farklılaşmadığı, antrenör motivasyonel iklimi ego yönelimi, adaletsiz takdir, takım içi rekabet algı düzeylerinin kadınlara göre erkeklerde daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Akran motivasyonel iklimi, antrenör motivasyonel iklimi ve spora bağlılığın tüm alt boyutları ile spor yapma yılı arasında çok düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Takım sporlarında hem antrenörün yarattığı motivasyonel iklimin algılanmasında, hem akranın yarattığı motivasyonel iklimin algılanmasında hem de sporcunun spora bağlılığında spor yapma yılı yani spora devamlılığın esas olduğunu göstermektedir.

Genel spor psikolojisi literatüründe önemli bir yer tutmasına rağmen, Türkiye'de son yıllarda motivasyonel iklimin antrenöre bağlı olarak çeşitli değişkenler (başarı, hedef yönelimi gibi) üzerinde nasıl bir değişim gösterdiğini inceleyen çalışmalar yapıldığı gözlemlenmektedir. Ancak antrenör ve akranına bağlı motivasyonel iklimin sporcuların spora bağlılığı üzerinde nasıl bir değişim gösterdiğini inceleyen çok fazla çalışmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan da araştırmadan elde edilen bulgular literatüre bir katkı sunabilir. Çalışmanın sonuçları, antrenörler ve spor ortamında çalışan diğer uzmanların çalışma sonuçlarından yararlanarak antrenmanlarındaki iklimi, sporculara ilişkin uygun tutum ve davranışlarını belirlemeleri önerilmektedir. Sporcuların spora bağlılığını, devam

etmelerini belirleyen etmenlerin netleşmesinin, uygulamacıların çalışmalarına kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, sporcuların spora bağlılığını, devam etmelerini belirleyen etmenlerin netleşmesinin, uygulamacıların çalışmalarına kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.

Destekleyici antrenör-sporcu ilişkisi, sporcuların takım ruhunu ve motivasyonunu artırabilir ve uzun vadeli katılımı teşvik edebilir. Antrenörlerin süreci hedeflerine uygun olarak yönetmesi, oluşturacakları motivasyonel iklimler aracılığıyla sporcuların başarıya ulaşmalarını sağlayacak hedef yönelimini sağlaması imkanı sağlanabilir. Bu bağlamda sporcuların spora bağlılığını etkileyen etkenler ve hedef yönelimlerin belirlenerek bu yönelimleri destekleyen motivasyonel iklim sağlanması, antrenörlerin takım içindeki bağlılığı ve birlikteliği sağlayacak şekilde davranışlarda bulunması ve uygulaması önerilmektedir.

Akran desteği, sporcular arasında dayanışma ve güven duygusunu artırabilir ve uzun vadeli katılımı teşvik edebilir. Antrenör ve akran etkileşimine bakıldığında antrenörlerin ve akranların birlikte çalışarak sporcuların spora bağlılığını artıracakları, özellikle antrenörlerin takım içindeki ilişkilere müdahale etmesi ve olumlu bir takım atmosferi oluşturması, sporcuların bağlılığını artıracaktır. Aynı şekilde, akranlar arasındaki destekleyici ilişkiler, sporcuların motivasyonunu da uzun vadeli bir şekilde artıracaktır. Bu nedenle, antrenörlerin ve akranların sporcuları tanımaları ve onların ihtiyaçlarına uygun bir destek sağlamaları önerilebilir.

Bu bağlamda spora bağlılık ile ilişkili olan antrenör motivasyon iklimini ve akran motivasyon iklimini anlamak, sporu bırakma düşüncesinde olan sporculara destek olmada yardımcı olabilir ve çözüm önerisi sunabilir. Antrenör-sporcu, sporcu-sporcu iletişim becerilerinin artırılarak spor ortamında stres, kaygı, korku, endişe gibi duyguların yönetimine yönelik uygulamalar ve eğitimlerle sporcuların spora bağlılığı artırılabilir. Spor bırakma konusunda kritik olan ergenlik ve sınav çağı olan 14-16 yaş grubuna spor psikologlarının da antrenör-sporcu ilişkisi ve spor ortamında akran ilişkilerinde sporculara yardımcı olması, spora katılmadan alınan zevkin artmasına, dolayısıyla spora olan bağlılığın da artmasına katkı sağlayacak davranış ve uygulamaların yapılması önerilmektedir.

Bu kapsamda, spora bağlılık için katılımın eğlenceli olması, sporun sevdirmesi, becerilere dayalı küçük başarıların ödüllendirilmesi, ebeveynler ve antrenörler tarafından

destek sağlanması, olumlu geri bildirimler yapılması, antrenmanların daha kişisel hale getirilmesi, sporcunun ihtiyaçlarına göz önünde bulundurulması, takım içinde sosyal etkileşimlerin teşvik edilmesi ve takım ruhunun geliştirilmesi, performansın artırılması için düzenli geribildirim sağlanması, performans hedeflerinin belirlenmesi, sporcuların kişisel gelişimlerinin vurgulanması, yarışma psikolojisinin ve stres yönetiminin öğretilmesi, sporcuya özerklik verilmesi, sporcuya hem sosyal hem de duygusal desteğin sağlandığı bir motivasyonel iklimin oluşturulması önerilmektedir.

Araştırma farklı örneklemeler ve spora bağlılık üzerinde etkili olabilecek farklı risk faktörleri ile yapılacak yeni araştırmalar ile birlikte literatüre daha fazla katkı sağlayacaktır.

Yapılan araştırma nicel betimsel bir araştırmadır. Çalışma nitel betimsel olarak ilerletilebilir. Akran motivasyonel iklimi, antrenör motivasyonel ikliminin spora bağlılıkla ilişkisi sporcularla yapılacak görüşmelerle derinlemesine incelenebilir.

Konuyla ilgili yapılacak benzer çalışmalarda sporcuların antrenörle spor yapma yılı, takımla birlikte spor yapma yılı, haftalık antrenman süresi gibi çeşitli değişkenler açısından da değerlendirilmelidir.

7. KAYNAKLAR

- Agbuga, B., and Xiang, P. (2008). Achievement goals and their relations to self-reported persistence/effort in secondary physical education: A trichotomous achievement goal framework. *Journal of Teaching in Physical Education*, 27(2), 179-191.
- Akıncı Özdurmuş, S., (2022). *Akran ve antrenörlerin motivasyonel iklime olan etkisi ve motivasyonel iklimle ilişkili psikolojik değişkenler*. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- Alesi, M., Gómez-López, M., Chicau Borrego, C., Monteiro, D. ve Granero-Gallegos, A. (2019). Effects of a motivational climate on psychological needs satisfaction, motivation and commitment in teen handball players. *International Journal Of Environmental Research And Public Health*, 16(15), 2702.
- Alexandris, K., Zahariadis, P., Tsorbatzoudis, C.ve Grouios, G. (2002). Testing the sport commitment model in the context of exercise and fitness participation. *Journal of Sport Behavior*, 25(3).
- Alshmemri Mohammed., Shahwan-Akl, Lina ve Maude, Philip (2017). Herzberg's two factor theory." *Life Science Journal*, 14 (5), 12-16.
- Altın, Y., Özkurt, B.ve Küçükbiş, H. F. (2023). Antrenör davranış stilleri algısının spora bağlılığı yordama etkisinin yapısal regresyon modeli ile incelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(2), 424-438.
- Altıntaş, A., Bayar Koruç, P., ve Akalan, C. (2012). Sporcuların hedef yönelimleri, algılanan güdüsel iklimleri ve algılanan fiziksel yeterliklerinin cinsiyete ve deneyim düzeyine göre karşılaştırılması. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences*, 4(1).
- Andreu, J.M.N., ve Hernández, J. G. (2018). Commitment, fear to be evaluated and drop out in young footballers according to the sport category. *European Journal of Physical Education and Sport Science* . 4 (8), 10-20.
- Arıburun, B., ve Aşçı, F. H. (2005). Amerikan futbolu oyuncularında hedef yönelimi ve algılanan güdüsel iklim. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 111-114. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000049
- Atkins, M. R., Johnson, D. M., Force, E. C.ve Petrie, T. A. (2015). Peers, parents, and coaches, oh my! The relation of the motivational climate to boys' intention to continue in sport. *Psychology of sport and exercise*, 16, 170-180.
- Aydemir, A., Nihan, S. U., Bayındır, M., ve Demirel, İ. E. (2024). Takım Sporlarında Motivasyonel İklim Analizi ve Antrenörlere Öneriler. *Beden Eğitimi Spor Sağlık ve Efor Dergisi (BESSED)*, 3(1), 85-98.

- Aydın, E. (2019). Motivasyonel iklim ve hedef bağlılığının antrenör sporcu ilişkisine etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(3), 96-106. ISSN: 1302-2040.
- Aydın, E. (2019). Motivasyonel iklim ve hedef bağlılığının antrenör sporcu ilişkisine etkisi, *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* Cilt:21, Sayı:3, Eylül 2019 ISSN: 1302-2040.
- Azid, M. B. B. A., Mazalan, N. S., Pa, W. A. M. W., Kamaruzaman, F. M. ve Nazarudin, M. N. Intrinsic and Extrinsic Motivation in Sports. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*, 12(3). <https://doi.org/10.6007/IJARPED/V12-I3/18460>
- Balaguer, Isabel; Castillo, Isabel; Duda, Joan L. (2008). Apoyo a la autonomía, satisfacción de las necesidades, motivación y bienestar en deportistas de competición: un análisis de la teoría de la autodeterminación *Revista de Psicología del Deporte*, vol. 17, núm. 1, pp. 123-139.
- Başaran, R. (2019). *Motivasyon yönetimi*. Yönetim biliminde etkin ve güncel konular içinde (ss. 1-13). Kriter Yayınevi. ISBN: 978-605-7890-54-2.
- Berki, T., Piko, B. F., ve Page, R. M. (2019). The relationship between the models of sport commitment and self-determination among adolescent athletes. *Acta Facultatis Educationis Physicae Universitatis Comenianae*, 59(2), 79–95.
- Berki, T., Piko, B.F., ve Page, R.M. (2020). Sport commitment profiles of adolescent athletes: Relation between health and psychological behaviour. *Journal of Physical Education and Sport*, 20(3), 1392-1401.
- Brown, J. W. (2019). The role of self-confidence in sports performance: A review. *International Journal of Sport Psychology*, 50(3): 203-221.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara, Pegem Akademi.
- Castro-Sánchez, M., Zurita-Ortega, F., García-Marmol, E. ve Chacón-Cuberos, R. (2019). Motivational Climate in Sport Is Associated with Life Stress Levels, Academic Performance and Physical Activity Engagement of Adolescents. *International journal of environmental research and public health*, 16(7), 1198. <https://doi.org/10.3390/ijerph16071198>
- Cihan, B. B., Ilgar, E. A., ve Sırgancı, G. (2019). “Spora Bağlılık Ölçeği” nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 7(17), 171-191.
- Coppens, E., De Meester, A., Deconinck, F., De Martelaer, K., Haerens, L., Bardid, F., Lenoir, M.ve D'Hondt, E. (2021). Differences in weight status and autonomous motivation towards sports among children with various profiles of motor competence and organized sports participation. *Children*, 8(2), 156.
- Çalık, S. (2024). Sporda motivasyon, motivasyon teknikleri ve yüksek performans, Bölüm 3, *Bartın Üniversitesi* (online yayın). <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub330.c1500>
- Çalışkan G., (2001). *Liderlik açısından antrenör davranışlarının sporcu performansı üzerine etkisinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi.
- De Jonge, M.; Mackowiak, R.; Pila, E.; Crocker, P.R. ve Sabiston, C.M. (2019) The relationship between sport commitment and physical self-concept: Evidence for the

- self-enhancement hypothesis among adolescent females. *Journal of Sports Sciences*. 37, 2459–2466.
- Deci, E. L., Vallerand, R. J., Pelletier, L. G. ve Ryan, R. M. (1991). Motivation and education: The self-determination perspective. *Educational Psychologist*, 26(3-4), 325-346.
- Demir, H. (2022). Sporda motivasyon ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği: Türkçe uyarlama çalışması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(4), 56-68. <https://doi.org/10.33689/spormetre.1062454>
- Duda, J.L. ve Nicholls, J.G. (1992). Dimensions of achievement motivation in schoolwork and sport. *Journal of Educational Psychology*, 84, 290-299.
- Durdubaş, D. (2013). *Bir sezon boyunca takım hedef belirleme yoluyla uygulanan takım oluşturma müdahalesinin takım sargınlığı ve motivasyonel iklim üzerine etkisinin belirlenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Programı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ekizoğlu Ö. (2023) Açık su yüzme sporcularının spora bağlılıklarının yaşam doyumuna etkisi, *Spor Eğitim Dergisi*, 68 - 76, <https://doi.org/10.55238/seder.1260479>
- Ericsson, K. A., Krampe, R. T.ve Tesch-Römer, C. (1993). "The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological Review*, 100(3), 363-406.
- Erkuş, A. (2011). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Erturan İlker, G. ve Mülazımoğlu Ballı, Ö. (2017). Beden eğitiminde motivasyonel iklimin ergenlerin kendini fiziksel algılama düzeyleri üzerine yordayıcı etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi* , 28 (1) , 1-10 . DOI: 10.17644/sbd.337986
- Filiz, B., ve Demirhan, G. (2018). Akademik ve spor başarı motivasyonu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(2), 138-152.
- Garn, A. (2016). Perceived teammate acceptance and sport commitment in adolescent female volleyball players. *Sport Psychologist*. 30, 30–39.
- Gencer, E. (2012). Goal orientation, motivational climate and self-esteem in boxers. *TOJRAS: The Online Journal of Recreation and Sport*. 1(1), 17-30.
- Gencer, E. (2021). Hedef yöneliminin yordayıcısı olarak algılanan motivasyonel iklim: güreşçiler üzerine bir araştırma. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(3), 71-80. Doi: 10.33689/Spormetre.858167
- Gencer, E., Öztürk, A. (2018). Goal orientation and motivational climate in university student-athletes. *Asian Journal of Education and Training*, 4(4), 290-294.
- George, D., ve Mallery, P. (2012). *IBM SPSS statistics 23 step by step: A simple guide and reference*. Routledge.
- Gjesdal, S., Stenling, A., Solstad, B. E.ve Ommundsen, Y. (2019). A study of coach-team perceptual distance concerning the coach-created motivational climate in youth sport. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 29(1), 132-143. <https://doi.org/10.1111/sms.13306>

- Gökalp, H. A., Tepeköylü, Ö., ve Soytürk, M. (2022) Sporcu bağlılık ölçeği'nin 14-18 yaş arası sporcularda geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 33(4), 190-203.
- Granero-Gallegos, A., Gómez-López, M., Rodríguez-Suárez, N., Abraldes, J. A., Alesi, M., ve Bianco, A. (2017). Importance of the motivational climate in goal, enjoyment, and the causes of success in handball players. *Frontiers in Psychology*, 8, 2081.
- Guay, F., Chanal, J., Ratelle, C. F., Marsh, H. W., Larose, S. ve Boivin, M. (2010). Intrinsic, identified, and controlled types of motivation for school subjects in young elementary school children. *British Journal of Educational Psychology*, 80(4), 711-735.
- Hall M, S., Newland, A., Newton, M., Podlog L. ve Baucom B., R. (2017). Perceptions of the social psychological climate and sport commitment in adolescent athletes: A multilevel analysis, *Journal of Applied Sport Psychology*, 29:1, 75-87.
- Han, M. T., ve Polat, E. (2022). Kış sporları ile ilgilenen sporcuların spora bağlılık ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(3), 80-91.
- Haslofça, F. (2012). Beden eğitiminde görev ve ego yönelimleri ölçeğinin ortaokul öğrencileri için geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spor Hekimliği Dergisi*, 47(3), 105-112.
- Haugen, T.; Riesen, J.F.; Østrem, K.; Høigaard, R.; Erikstad, M.K. the relationship between motivational climate and personal treatment satisfaction among young soccer players in norway: the moderating role of supportive coach-behaviour. *Sports 2020*, 8, 162, <https://doi.org/10.3390/sports8120162>.
- Hodge, K., Chow, G. M., Luzzeri, M., Scanlan, T. ve Scanlan, L. (2023). Commitment in sport: Motivational climate, need satisfaction/thwarting and behavioural outcomes. *Asian Journal of Sport and Exercise Psychology*, 3(2), 121-129. <https://doi.org/10.1016/j.ajsep.2023.03.004>
- Izad, N., H., Badami R., Baluch B., dan Linda J. ve Duffy, L., J. (2016). The perception of same gender coaches by iranian skaters and its influence on sport achievement motivation and commitment. *International Journal of Science Culture and Sport*. 4(1), 1-13.
- İlhan, L., ve Gencer, E. (2018). Üniversitelerarası Badminton Şampiyonasına Katılan Sporcu-Öğrencilerin Antrenör Davranışı Tercihlerinin İncelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1-4), 25-31.
- Jeon, J. H. ve Ridinger, L. L. (2007). *An examination of sport commitment of windsurfers*. Doctoral dissertation, Old Dominion University.
- Kalaycı, Ş. (2010). *Spss uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım A.Ş.
- Kara, N. Ş., ve Kara, M. (2024). Sporda motivasyon kuram ve uygulamalarına bibliyometri ile güncel bakış. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub453.c1938>
- Karasar, Niyazi. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*, (28. Baskı), Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Kayhan, R. F., Bardakçı, S., ve Caz, Ç. (2020). Spora bağlılık ölçeği'ni Türkçe'ye uyarlama çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 2905-2922.
- Keleşek, S., Kara, F. M., ve Aşçı, F. H. (2018). Sporcu Bağlılık Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *SPORMETRE*, 2018, 16 (3), 39-47.
- Keleşek, S., ve Kuruç, Z. (2018). Futbolcuların güdüsel yönelim ve spora bağlılık düzeylerinin sporcu tükenmişliğini belirlemedeki rolü. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 102-116.
- Kılıç, R. (2012). Sağlık çalışanlarında iş yaşam kalitesi ve motivasyona etkisi üzerine bir araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi*, C.XIV, S.II.
- Koç, İ. (2021) *Bireysel ve takım sporlarında zihinsel dayanıklılığın umutsuzluk ve başarı motivasyonu bakımından etkilerinin belirlenmesi*, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Koçel, T. (2003). *İşletme Yöneticiliği* (9. Baskı). Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Lai, E. R. (2011). Motivation: A literature review. *Person Research's Report*, 6, 40-41.
- Leo Marcos, F. M., Sánchez-Miguel, P. A., Sánchez-Oliva, D., Amado Alonso, D. ve García Calvo, T. (2009). Influence of the motivational climate created by coach in the sport commitment in youth basketball players. *Revista de Psicología del Deporte*, 18(3), 0375-378.
- Liv, F., Harmer, P. ve Acock, A. (1996). The task and ego orientation in sport questionnaire: construct equivalence and mean differences across gender. *Res Quart Exerc Sport*, 68, 228-238.
- Lochbaum, M. ve Sisneros, C. (2024). A systematic review with a meta-analysis of the motivational climate and hedonic well-being constructs: the importance of the athlete level. *European Journal Of Investigation In Health, Psychology and Education*, 14(4), 976-1001. <https://doi.org/10.3390/ejihpe14040064>
- Lonsdale, C., Hodge, K., and Jackson, S. A. (2007). Athlete engagement: II. Developmental and initial validation of the Athlete Engagement Questionnaire. *International Journal of Sport Psychology*.
- Madak, E., Kumartaşlı, M., Gülen, Ö., ve Sönmez, H. O. (2021). Taekwondo sporcularının spora bağlılık düzeylerinin milli sporculuk durumları ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *The Online Journal Of Recreation and Sports*, 10(3), 1-17.
- Mageau, G. A., and Vallerand, R. J. (2003). The coach-athlete relationship: a motivational model. *Journal of Sports Sciences*, 21(11), 883-904. <https://doi.org/10.1080/0264041031000140374>.
- Mağaracı, İ. (2017). *Spor sakatlığı yaşayan ve yaşamayan aktif futbolcularda hedef yönelimleri*, motivasyonel iklim ve yaşam doyumunun incelenmesi Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin Üniversitesi,
- McDonough M.H. ve Crocker P.R.E. (2005). Sport participation motivation in young adolescent girls, *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 76:4, 456-467.
- Merdan, H. E., ve Çağlar, E. (2022). Ergen sporcularda spora bağlılık ile ilişkili bireysel ve sosyal faktörler: Sistemik derleme. *Spor Bilimleri Dergisi*, 33(3), 120-148.

- Noumanis, N. ve Biddle S.J.H. (1999). A review of motivational climate in physical activity, *Journal of Sports Sciences*, 17:8, 643-665, DOI: 10.1080/026404199365678
- Ntoumanis, N. ve Biddle, S. (1998). The relationship between achievement goal profile groups and perceptions of motivational climates in sport. *Scand J MedSciSport*, 8(2), 120-4.
- Ntoumanis, N. ve Vazou, S. (2005). Peer motivational climate in youth sport: Measurement development and validation, *Journal Of Sport And Exercise Psychology*, vol. 27, no. 4, pp. 432-455.
- Ntoumanis, N., Taylor, I. M., ve Thøgersen-Ntoumani, C. (2012). A longitudinal examination of coach and peer motivational climates in youth sport: implications for moral attitudes, well-being, and behavioral investment. *Developmental psychology*, 48(1), 213.
- Pelletier, L. G., Fortier, M. S., Vallerand, R. J.ve Briere, N. M. (2001). Associations among perceived autonomy support, forms of self-regulation, and persistence: A prospective study. *Motivation and emotion*, 25, 279-306.
- Pelletier, L. G., Tuson, K. M., Fortier, M. S., Vallerand, R. J., Brière, N. M.ve Blais, M. R. (1995). Toward a New Measure of Intrinsic Motivation, Extrinsic Motivation, and Amotivation in Sports: The Sport Motivation Scale (SMS). *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17(1), 35–53. <https://doi.org/10.1123/JSEP.17.1.35>
- Pons, J., Viladrich, C., Ramis, Y. ve Polman, R. (2018). The mediating role of coping between competitive anxiety and sport commitment in adolescent athletes. *The Spanish Journal Of Psychology*, 21, E7. <https://doi.org/10.1017/sjp.2018.8>
- Pulido, J. J., Sánchez-Oliva, D., Sánchez-Miguel, P. A., Amado, D., ve García-Calvo, T. (2018). Sport commitment in young soccer players: a self-determination perspective. *International Journal of Sports Science Coaching*. 13, 243–252.
- Rottensteiner, C., Tolvanen, A., Laakso, L.ve Kontinen, N. (2015). Youth athletes' motivation, perceived competence, and persistence in organized team sports. *Journal of Sport Behavior*, 38(4), 1-18.
- Scanlan, T. K., Carpenter, P. J., Simons, J. P., Schmidt, G. W.ve Keeler, B. (1993a). An introduction to the sport commitment model. *Journal Of Sport and Exercise Psychology*, 15(1), 1-15.
- Scanlan, T. K., Carpenter, P. J., Simons, J. P., Schmidt, G. W.ve Keeler, B. (1993b). The sport commitment model: Measurement development for the youth-sport domain. *Journal of Sport And Exercise Psychology*, 15(1), 16-38.
- Scanlan, T. K., Chow, G. M., Sousa, C., Scanlan, L. A., and Knifsend, C. A. (2016). The development of the sport commitment questionnaire-2 (English version). *Psychology of Sport and Exercise*, 22, 233-246.
- Scanlan, T. K., Russell, D. G., Beals, K. P.ve Scanlan, L. A. (2003). Project on Elite Athlete Commitment (PEAK): II. A Direct Test and Expansion of the Sport Commitment Model With Elite Amateur Sportsmen. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 25(3), 377–401.
- Scanlan,T.K., Russell,D.G., Scanlan,L.A., Klunchoo,T.J. ve Chow,G.M. (2013). Project on Elite Athlete Commitment (PEAK): IV. Identification of new candidate

- commitment sources in the Sport Commitment Model. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 35(5), 525-535.
- Siyahaş, A., Tükenmez, A. G. A., Avcı, Ö. G. S., Yalçınkaya, Ö. G. B. ve Çavuşoğlu, S. B. (2020). Bireysel ve takım sporu yapan sporcuların spor bağlılık düzeylerinin incelenmesi. *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, (Issn: 2630-631x), 6(34), 1310-1317.
- Smith, A. L. (2003). Peer relationships in physical activity contexts: A road less traveled in youth sport and exercise psychology research. *Psychology of sport and Exercise*, 4(1), 25-39.
- Smith, A. L., Balaguer, I., Duda, J. L. (2006). Goal orientation profile differences on perceived motivational climate, perceived peer relationships, and motivation-related responses of youth athletes. *Journal of Sports Sciences*, 24(12), 1315-1327.
- Standage, M., Duda, J. L. ve Ntoumanis, N. (2005). A test of self-determination theory in school physical education. *British Journal of Educational Psychology*, 75(3), 411-433.
- Sullivan, P. J. ve Kent, A. (2003). Coaching Efficacy as a Predictor of Leadership Style in Intercollegiate Athletics. *Journal of Applied Sport Psychology*, 15(1), 1–11. <https://doi.org/10.1080/10413200305404>
- Sunay, H., Saracaloğlu, A. S., (2003). Türk sporcusunun spordan beklentileri ile spora yönelten unsurlar. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1),43-48.
- Süçüllü, U. (2019). *Spora bağlılık ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve geçerlilik güvenilirlik çalışması* (Master's thesis, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Şahin, N. (2012). Elit düzeyde takım sporu ve bireysel spor yapan iki grubun iletişim becerilerinin karşılaştırılması. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(1), 13-16. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000215
- Tamminen, K. A., Gaudreau, P., McEwen, C. E. ve Crocker, P. R. E. (2016). Interpersonal emotion regulation among adolescent athletes: A bayesian multilevel model predicting sport enjoyment and commitment. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 38(6), 541-555.
- Terlemez, M. (2019). Antrenörlerin davranış özellikleri, ilke ve çalışma yöntemleri. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(3), 19-28.
- Toros, T. (2002). Elit ve elit olmayan erkek basketbolcularda hedef yönelimi, güdüsel (motivasyonel) iklim ve yaşam doyumu. *Spor Bilimleri Dergisi*, 13(3), 24-36.
- Toros, T. (2005). Genç basketbolcuların oyunda kalma süreleri ile hedef perspektif yaklaşımı, yaşam doyumu ve algılanan motivasyonel iklim arasındaki ilişki. *Spor Bilimleri Dergisi*, 16(2), 50-63.
- Toros, T. (2009). Genç erkek basketbolcularda, sezon boyunca sporcuların algıladıkları antrenörlük davranışı, hedef yönelimleri, takım sargınlığı, algılanan motivasyonel iklim ve kolektif yeterlik ilişkisi, *Pamukkale Journal of Sport Sciences* 2011, Vol.2, No.1, Pg:27-39.
- Toros, T. ve Koruç, Z. (2005). Hedef yönelimleri ve algılanan motivasyonel iklim arasındaki ilişki (liseli erkek voleybolcular üzerine bir çalışma). *Spor Bilimleri Dergisi*, 16(3), 135-145.

- Uluç, E. A. ve Akçakoyun, F. (2021). Bocce sporcularının hedef yönelimlerinin spora bağlılıkları üzerindeki rolü: Çanakkale ili örneği. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 424-437.
- Uzgun, K., Pekel, H., ve Aydos, L. (2021). Rekreatif koşucuların spora bağlılık düzeylerinin incelenmesi. *Aksaray University Journal of Sport and Health Researches*, 2(1).
- Üngür, G. (2009). *Amatör ve profesyonel futbolcularda hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim arasındaki ilişki*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Anabilim Dalı, İzmir.
- Valero-Valenzuela, A., Gómez-López, M., González-Hernández, J. ve Manzano-Sánchez, D. (2024). Motivational Climate, Satisfaction of Basic Psychological Needs, and Fear of Failure in Young Athletes. Differences and Consistencies in Team Sports. *Studia Psychologica*, 66 (3), 223–236. <https://doi.org/10.31577/sp.2024.03.902>
- Vallerand, R. J. ve Losier, G. F. (1999). An integrative analysis of intrinsic and extrinsic motivation in sport. *Journal of Applied Sport Psychology*, 11(1), 142-169. Doi: 10.1080/10413209908402956
- Vansteenkiste, M., Sierens, E., Soenens, B., Luyckx, K. ve Lens, W. (2009). Motivational profiles from a self-determination perspective: the quality of motivation matters. *Journal of Educational Psychology*, 101(3), 671.
- Vazou, S., Ntoumanis, N. ve Duda, J. L. (2005). Peer motivational climate in youth sport: A qualitative inquiry. *Psychology of Sport and Exercise*, 6(5), 497-516. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2004.03.005>.
- Vazou, S., Ntoumanis, N. ve Duda, J. L. (2005). Predicting young athletes' motivational indices as a function of their perceptions of the coach-and peer-created climate. *Psychology of Sport and Exercise*, 7(2), 215-233. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2004.03.005>
- Weiss, W.M. and Weiss, M.R. (2007). Sport commitment among competitive female gymnasts: A developmental perspective. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 78(2), 90-102.
- Wuerth, M.J Lee, D Alfermann (2004), Parental involvement and athletes' career in youth sport, *Psychology of Sport and Exercise*, Volume 5, Issue 1, Pages 21-33, ISSN 1469-0292, [https://doi.org/10.1016/S1469-0292\(02\)00047-X](https://doi.org/10.1016/S1469-0292(02)00047-X).
- Yıldırım, S., Bozkurt, H. T., Bilgin, E., Yüksel, Y., ve Akyar, Ö. Y. (2022). Sporda psikolojik gereksinimlerin engellenmesi ölçeğinin türkçe'ye uyarlanması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(2), 78-90.
- Yıldız, A., Altıntaş, A., Elmas, S., ve Aşçı, F. H. (2019). Sporda güdülenme ölçeği-11'nin psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Spor Hekimliği Dergisi/Turkish Journal of Sports Medicine*, 54(1).
- Zahariadis, P., Tsorbatzoudis, H. ve Alexandris, K. (2006). Self-determination in sport commitment. *Perceptual and Motor Skills*, 102(2), 405-420.

8. ÖZGEÇMİŞ

Eda İnceoğlu Ayaz, Pamukkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Rekreasyon bölümünden mezun olmuştur. Yüzme antrenörlüğü yapmaktadır. Uzmanlık alanları Spor ve Rekreasyon, Spor Bilimleri ve Egzersiz, Sporcu Psikolojisi, Çocuk ve Egzersizdir.

Yayınları:

Takım ve Bireysel Sporlarda Sporcuların Zihinsel Dayanıklılıkları ve Sportif Sorunlarla Başa Çıkma Becerileri Arasındaki İlişki, *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 2023.

EKLER

Ek-1. Etik kurul kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 14.06.2023-E.380716

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı : E-60116787-020-380716
Konu : Başvurunuz Hk.

14.06.2023

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Yeliz İLGAR DOĞAN

İlgi : 08.06.2023 tarihli dilekçeniz. 92.45.114.101
29

İlgi dilekçe ile başvurmuş olduğunuz "~~Takım Sporlarında Akran, Antrenör Motivasyonel İkliminin Spora Bağlılık ile İlişkisi~~" konulu çalışmanız **13.06.2023 tarih ve 10 sayılı** kurul toplantımızda görüşülmüş olup,

Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu çalışmanın yapılmasında **ETİK AÇIDAN SAKINCA OLMADIĞINA**, altı ayda bir çalışma hakkında Kurulumuza bilgi verilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Hülya ÇETİN
Kurul Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSAAUK449N Pin Kodu :59752
Adres: Tıp Fakültesi Dekanlığı Km.1/Denizli
Telefon: 0 (025) 8 Faks: 0 (258) 296 17 65
e-Posta: tibbietik@pau.edu.tr Elektronik Ağ: http://www.pau.edu.tr
Kep Adresi: paurektorluk@hs01.kep.tr

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/pau-ebys>

Bilgi için: Hüsnüye ERDOĞAN YAŞAR
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek-2. Ölçek izinleri

Akran ve antrenörlerin motivasyonel iklimle olan etkisi ve motivasyonel iklimle ilişkili psikolojik değişkenler Gelen Kutusu x

eda inceoğlu

8 Mayıs Pzt 14:12 (4 gün önce) ☆

Sayın hocam merhaba, Pamukkale Üniversitesi sporda psikososyal alanlar yüksek lisans öğrencisiyim. Size ait olan "Akran ve antrenörlerin motivasyonel iklimle ola

ZİYA KORUÇ

9 Mayıs Sal 10:28 (3 gün önce) ☆

Merhaba, Ölçek bir doktora tezi için uyarlanmıştı. Sayın, Seren Akıncı Özduurulmuş bunu yapan kişi. Ölçeği ondan istemeniz daha doğru olacaktır. Mail adresini ya

eda inceoğlu <

9 Mayıs Sal 14:11 (3 gün önce) ☆ ↩ ⋮

Alıcı: ZİYA ▾

Teşekkürler sayın hocam.

9 May 2023 Sal 10:28 tarihinde ZİYA KORUÇ < > şunu yazdı:

...

Ölçek izni

eda inceoğlu <

17 Mayıs Çar 15:47 (2 gün önce) ☆ ↩ ⋮

Alıcı:

Pamukkale üniversitesi sporda psikososyal alanlar anabilim dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tezi kapsamında yapmayı planladığım 'Akran ve Antrenör Motivasyonel İkliminin Yüzme Sporcularının Spora Bağlılığına etkisi' adlı araştırmamda kullanmak üzere uyarlamasını ve geçerlilik güvenilirlik çalışmasını yapmış olduğunuz 'Sporcu Bağlılık Ölçeği' envanterini izniniz olursa kullanmak istiyorum. Uygun görürseniz ölçeği puanlama ve değerlendirme ile ilgili bilgiler konusunda yardımınızı rica ederim.

Saygılarımla...

Eda Inceoğlu.

↩ Yanıtla

↪ Yönlendir

Ölçek izini

eda inceoğlu <

18 Mayıs Per 14:46 (1 gün önce) ☆ ↩ ⋮

Alıcı:

Sayın hocam merhaba,

Pamukkale Üniversitesi sporda psikososyal alanlar yüksek lisans öğrencisiyim.

Size ait olan "Akran ve antrenörlerin motivasyonel iklimle olan etkisi ve motivasyonel iklimle ilişkili psikolojik değişkenler / The effect of peers and coaches on motivational climate and psychological variables related to motivational climate"

isimli çalışmanızda kullanmış olduğunuz ve Türkçe'ye uyarlanmış olduğunuz 'Algılanan Motivasyonel İklim Ölçeği' ve 'Akranın Yarattığı Motivasyonel İklim Ölçeği' ile ilgili

bilgilere ulaşmak ve etik olarak ölçek izinlerini almak için kıymetli bilgilerinize ihtiyacım var hocam.

Yardımlarınızı bekliyorum. Saygılarımla...

Eda Inceoğlu Ayaz

↩ Yanıtla

↪ Yönlendir